

**Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny
w Kaliszu**

**OCENA STANU SANITARNEGO
I SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA
W KALISZU
MIEŚCIE NA PRAWACH POWIATU**

Stan na dzień 31 grudnia 2016 roku

Kalisz, styczeń 2017 r.

Spis treści

I SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA W ZAKRESIE CHOROÓB ZAKAŹNYCH.....	6
1.1. Działania związane z zapobieganiem epidemiom chorób zakaźnych.....	6
1.2. Sytuacja epidemiologiczna wybranych chorób zakaźnych.....	6
1.2.1. Zatrucia i zakażenia pokarmowe.....	10
1.2.2. Wirusowe zapalenia wątroby.....	12
1.2.3. Zachorowania na choroby zakaźne wieku dziecięcego.....	14
1.2.4. Zachorowania na grypę.....	15
1.3. Programy wykorzenienia chorób zakaźnych w Polsce.....	16
1.4. Realizacja szczepień ochronnych.....	16
1.5. Podsumowanie.....	17
1.6. Wnioski.....	17
II JAKOŚĆ WODY PRZEZNACZONEJ DO SPOŻYCIA.....	18
2.1. Ocena jakości wody.....	19
2.2. Charakterystyka urządzeń zaopatrujących ludność w wodę.....	23
2.3. Podsumowanie.....	27
III STAN SANITARNY OBIEKTÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ.....	28
3.1. Domy pomocy społecznej.....	28
3.2. Schroniska i inne obiekty przeznaczone dla osób bezdomnych.....	28
3.3. Hotele.....	28
3.4. Inne obiekty świadczące usługi noclegowe.....	29
3.5. Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej, tatuażu i solaria.....	29
3.6. Obiekty komunikacji publicznej.....	30
3.7. Ustępy publiczne.....	31
3.8. Cmentarze i Zakłady Usług Pogrzebowych.....	31
3.9. Baseny kąpielowe.....	31
3.10. Hałas komunalny.....	32
3.11. Inne obiekty użyteczności publicznej.....	32
3.12. Interwencje.....	32
3.13. Podsumowanie.....	33
IV STAN SANITARNY PODMIOTÓW LECZNICZYCH.....	33
4.1. Zakłady opieki zdrowotnej – ogółem.....	33
4.2. Zakłady lecznictwa zamkniętego.....	34
4.2.1. Stan techniczny i funkcjonalny zakładów lecznictwa zamkniętego.....	34
4.2.2. Zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków.....	38
4.2.3. Sterylizacja.....	40
4.2.4. Żywienie pacjentów w szpitalu.....	41
4.2.5. Gromadzenie i unieszkodliwianie odpadów.....	42
4.2.6. Pralnictwo i gospodarka bielizną szpitalną.....	43
4.3. Zakłady Lecznictwa Ambulatoryjnego.....	44
4.3.1. Postępowanie z czystą i brudną bielizną.....	45
4.3.2. Postępowanie z odpadami medycznymi.....	45
4.3.3. Utrzymanie czystości pomieszczeń i porządku.....	45
4.3.4. Ocena procedur dezynfekcyjnych oraz w zakresie antyseptyki rąk u personelu medycznego.....	46
4.3.5. Ocena procedur sterylizacyjnych.....	46
4.4. Praktyki lekarskie.....	46
4.4.1. Postępowanie z czystą i brudną bielizną.....	46
4.4.2. Postępowanie z odpadami medycznymi.....	46
4.4.3. Utrzymanie czystości pomieszczeń i porządku.....	46
4.4.4. Ocena procedur dezynfekcyjnych i antyseptyki rąk.....	46
4.4.5. Ocena procedur sterylizacyjnych.....	46

4.5. Praktyki pielęgniarskie.....	46
4.5.1. Postępowanie z czystą i brudną bielizną	47
4.5.2. Postępowanie z odpadami medycznymi.....	47
4.5.3. Utrzymanie czystości pomieszczeń i porządku	47
4.5.4. Ocena procedur dezynfekcyjnych i antyseptyki rąk	47
4.5.5. Ocena procedur sterylizacyjnych	47
4.6. Podsumowanie	47
V WARUNKI SANITARNO-HIGIENICZNE ŚRODOWISKA PRACY.....	48
5.1. Działalność kontrolna w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego.....	48
5.1.1. Struktura zatrudnienia	48
5.1.2. Narażenie na czynniki szkodliwe dla zdrowia	48
5.1.3. Kontrole w ramach nadzoru	49
5.1.4. Czynniki rakotwórcze i mutagenne w środowisku pracy	49
5.1.5. Nadzór nad podmiotami leczniczymi stosującymi cytostatyki.....	50
5.1.6. Czynniki biologiczne w środowisku pracy.....	50
5.1.7. Nadzór nad substancjami i mieszaninami niebezpiecznymi.	50
5.1.8. Nadzór nad środkami zastępczymi.....	51
5.2. Choroby zawodowe.....	51
5.3. Podsumowanie	52
VI WARUNKI SANITARNE W SZKOŁACH I INNYCH PLACÓWKACH OŚWIATOWO- WYCHOWAWCZYCH	54
6.1. Nadzór nad placówkami oświatowo-wychowawczymi	54
6.2. Funkcjonalność i stan techniczny budynków.....	55
6.3. Zaopatrzenie w wodę i kanalizacja	55
6.4. Warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego i rekreacji	55
6.5. Meble szkolne	55
6.6. Rozkłady zajęć szkolnych.....	56
6.7. Dożywianie w szkołach	56
6.8. Opieka medyczna.....	57
6.9. Nadzór nad substancjami i mieszaninami niebezpiecznymi	57
6.10. Nadzór nad szkołami wyższymi	57
6.11. Wypoczynek dzieci i młodzieży	57
6.12. Podsumowanie	58
VII STAN SANITARNY OBIEKTÓW ŻYWNOŚCI, ŻYWIENIA I PRZEDMIOTÓW UŻYTKU.....	58
7.1. Zakres nadzoru sanitarnego	58
7.2. Najczęściej stwierdzane uchybienia w poszczególnych grupach obiektów.....	60
7.2.1. Sklepy spożywcze	60
7.2.2. Magazyny hurtowe.....	60
7.2.3. Zakłady żywienia zbiorowego otwarte.....	60
7.2.4. Zakłady żywienia zbiorowego zamknięte	61
7.3. Stan sanitarny środków transportu żywności.....	62
7.4. Jakość zdrowotna środków spożywczych.....	62
7.5. Ocena spraw załatwianych w systemie RASFF.....	63
7.6. Jakość zdrowotna przedmiotów użytku	63
7.7. Ocena sposobu żywienia.....	63
7.8. Podsumowanie	63
VIII DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE OŚWIATY ZDROWOTNEJ I PROMOCJI ZDROWIA.....	64
Podsumowanie	69
IX ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY	70
X WNIOSKI	72

WSTĘP

GLÓWNY CEL DZIAŁALNOŚCI POWIATOWEJ STACJI SANITARNO – EPIDEMIOLOGICZNEJ w KALISZU

Glównym celem działalności Powiatowej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Kaliszu w roku 2016 było promowanie zdrowego stylu życia, nadzór nad bezpieczeństwem żywności i żywienia oraz bezpieczeństwem zdrowotnym wody, zapobieganie powstawaniu chorób i zaburzeń zdrowia, w tym chorób zakaźnych, nadzór nad warunkami zdrowotnymi środowiska pracy, a zwłaszcza zapobieganie powstawaniu chorób zawodowych, i innych chorób związanych z warunkami pracy, poprzez sprawowanie zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego z zakresu zdrowia publicznego oraz prowadzenie działalności przeciwepidemicznej.

GLÓWNE KIERUNKI DZIAŁANIA POWIATOWEJ STACJI SANITARNO – EPIDEMIOLOGICZNEJ w KALISZU

1. Prowadzenie nadzoru nad realizacją programu obowiązkowych szczepień ochronnych.
2. Sprawowanie nadzoru nad bezpieczeństwem żywności i żywienia zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa żywnościowego.
3. Monitoring suplementów diety, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz środków spożywczych wzbogaconych wprowadzanych po raz pierwszy do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.
4. Wzmoczenie nadzoru nad produktami wprowadzonymi do obrotu mogącymi stanowić zagrożenie dla zdrowia ludzi.
5. Wykonywanie analiz mikrobiologicznych próbek żywności pobieranych w ramach urzędowej kontroli i monitoringu, w celu ciągłego nadzoru laboratoryjnego nad bezpieczeństwem żywności.
6. Sprawowanie bieżącego nadzoru sanitarnego nad bezpieczeństwem zdrowotnym wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, a także wody w kąpieliskach oraz pływalniach.
7. Zapobieganie powstawaniu chorób zakaźnych poprzez sprawowanie bieżącego nadzoru sanitarnego nad obiektami użyteczności publicznej.
8. Prowadzenie nadzoru nad warunkami zdrowotnymi środowiska pracy celem wzmocnienia ochrony zdrowia pracowników przed negatywnym oddziaływaniem szkodliwych i uciążliwych czynników występujących w miejscu pracy.

9. Przeciwdziałanie narkomanii poprzez monitorowanie i koordynowanie działań w zakresie realizacji polityki państwa w obszarze środków zastępczych,
10. Sprawowanie nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu substancji chemicznych i ich mieszanin, detergentów, prekursorami narkotyków kat. 2 i 3, produktów biobójczych oraz ich stosowaniem w działalności zawodowej.
11. Sprawowanie nadzoru nad warunkami nauczania, wychowania, opieki oraz wypoczynku i rekreacji dzieci i młodzieży.
12. Wzmoczenie nadzoru sanitarnego nad stanem sanitarno – technicznym placów zabaw przy placówkach oświatowo – wychowawczych oraz innych.
13. Realizowanie niezbędnych czynności zapobiegawczych lub kontrolnych w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa sanitarnego i niezwłoczne przekazywanie informacji w tym zakresie do organów wyższego stopnia.
14. Sprawowanie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych w nowoprojektowanych lub modernizowanych obiektach, przy realizacji przedsięwzięć oraz ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
15. Inicjowanie zadań w obszarze edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia zgodnych z potrzebami społeczności lokalnych, w tym związanych ze specyficzną sytuacją epidemiologiczną miasta Kalisza.
16. Dostosowywanie struktur organizacyjnych, rozszerzenie zakresu akredytacji badań laboratoryjnych oraz rozwijanie efektywności poboru i transportu próbek do laboratoriów w celu usprawnienia funkcjonowania Państwowej Inspekcji Sanitarnej.
17. Podnoszenie kwalifikacji pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej poprzez udział w szkoleniach oraz samokształcenie.

W ocenie stanu sanitarnego ujęto sytuację epidemiologiczną w zakresie chorób zakaźnych oraz wyniki nadzoru sanitarnego prowadzonego przez poszczególne sekcje – stanowiska Powiatowej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w Kaliszu. Prezentowane w ww. dokumencie dane liczbowe pochodzą ze sprawozdań statystycznych za rok 2015 realizowanych przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Kaliszu w ramach programu badań statystycznych.

Ocena stanu sanitarnego i sytuacja epidemiologiczna miasta Kalisza na prawach powiatu w roku 2016r. jest dostępna również na stronie internetowej pod adresem:

<http://www.psse-kalisz.pl/>

I SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA W ZAKRESIE CHOROÓB ZAKAŻNYCH

1.1 Działania związane z zapobieganiem epidemiom chorób zakaźnych

Podejmowane w 2016 roku działania wynikały z sytuacji epidemiologicznej i dotyczyły:

- Nadzoru nad zgłaszalnością chorób zakaźnych, a w szczególności chorób inwazyjnych.
- Nadzoru nad osobami z zatruciem pokarmowym wywołanym Salmonellą i kierowaniem osób z bliskiego kontaktu na badania w kierunku nosicielstwa.
- Nadzoru nad osobami z kontaktu z chorymi na gruźlicę prątkującą.
- Kierowaniem na szczepienia p/wzw B osób zakażonych wirusem HCV oraz osób z bliskiego kontaktu z zakażonymi wirusem HBV.
- Nadzoru nad zgłaszalnością chorób wenerycznych.
- Zapobiegania wścieklźnie poprzez prowadzenie dochodzeń epidemiologicznych, współpracy z Inspekcją Weterynaryjną oraz innymi Powiatowymi Stacjami Sanitarно - Epidemiologicznymi, na terenie których dochodziło do zagrożeń (występowały pokąsania).

W roku sprawozdawczym przystąpiono do realizacji epidemiologicznego programu nadzoru nad grypą „SENTINEL”. Na terenie miasta Kalisza w sezonie 2015/2016 uczestniczył jeden lekarz podstawowej opieki zdrowotnej. Sprawozdania z realizacji programu w formie zbiorczych meldunków przekazywano raz w tygodniu przez cały sezon epidemiczny grypy do Wielkopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

1.2. Sytuacja epidemiologiczna wybranych chorób zakaźnych

Sytuacja epidemiologiczna większości chorób zakaźnych na terenie miasta Kalisza, podobnie jak w latach ubiegłych kształtowała się pomyślnie.

Nie zarejestrowano żadnego zachorowania na dur brzuszny i dury rzekome a zachorowania, przeciwko którym prowadzone są obowiązkowe szczepienia ochronne utrzymywały się na stałym niskim poziomie lub nie występowały w ogóle (np. błonica, tężec, nagminne porażenie dziecięce, odra, wścieklizna).

Spadła zapadalność na wirusowe zapalenia wątroby i wynosiła 39,0, ogółem odnotowano 40 przypadków zachorowań, porównywalnie w 2015 roku zapadalność wynosiła 47,4, zachorowań było 49. (rozdz.I.2.2)

W bieżącym roku sprawozdawczym, tak jak w roku 2015, na terenie miasta Kalisza nie odnotowano ogniska zakażenia pokarmowego.

W roku 2016 odnotowano 2 zgony z powodu chorób zakaźnych:

- 1 zgon z powodu gruźlicy płuc - postać prątkująca – mężczyzna 71 lat
- 1 zgon z powodu ropnego zapalenia opon mózgowych – kobieta 64 lata.

Choroby inwazyjne

Ognisk epidemicznych chorób inwazyjnych, w tym posocznic nie odnotowano. Nie rejestrowano również zachorowań na choroby inwazyjne wywołane *Haemophilus influenzae*, *Streptococcus pneumoniae* i *Neisseria meningitidis*. Porównywalnie w roku 2015 zarejestrowano 2 przypadki ropnego zapalenia opon mózgowych wywołane przez *Streptococcus pneumoniae* oraz 1 zachorowanie na Inwazyjną Chorobę Meningokokową.

Zachorowania na choroby inwazyjne w ostatnich ośmiu latach przedstawiały się następująco (patrz tab.1)

Tab. 1. Zachorowania na choroby inwazyjne w latach 2009 – 2016

Choroby inwazyjne wywołane przez:	2009r.	2010r.	2011r.	2012r.	2013r.	2014r.	2015r.	2016r.
Haemophilus influenzae	0	0	0	0	0	0	1	0
Neisseria meningitidis – (posocznica, zap. opon m-rdz.)	2	0	2	0	0	1	1	0
Streptococcus pneumoniae (zap.opon mózg.-rdzeń.)	0	1	0	0	1	1	2	0

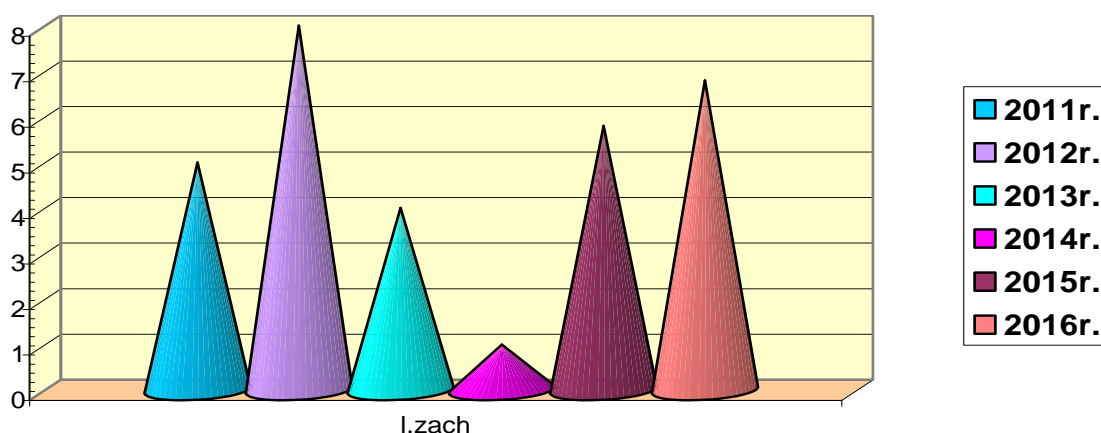
Borelioza

W roku 2016 liczba zachorowań na boreliozę w stosunku do roku poprzedniego utrzymywała się na podobnym poziomie, zarejestrowano 7 przypadków (wsp. zap. 6,8). Porównywalnie w 2015 roku było 6 zachorowań (wsp. zap. 5,8). W dochodzeniu epidemiologicznym ustalono, że narażenie na ukłucie przez kleszcza występowało na działkach przydomowych oraz w terenach zalesionych. Nie było narażenia zawodowego. Strukturę zachorowań na boreliozę w latach 2011-2016 przedstawia tabela i wykres.

Tab. 2. Struktura zachorowań na boreliozę w latach 2011 – 2016

Jednostka chorobowa	Liczba zachorowań w latach											
	2011		2012		2013		2014		2015		2016	
	Liczba zach.	Współ. zapadal.	Liczba zach.	Współ. zapadal.	Liczba zach.	Współ. zapadal.	Liczba zach.	Współ. zapadal.	Liczba zach.	Współ. zapadal.	Liczba zach.	Współ. zapadal.
Borelioza	5	4,7	8	7,6	4	3,8	1	1,0	6	5,8	7	6,8

*Współczynnik zapadalności na 100 tys. mieszkańców powiatu grodzkiego

Ryc. 1 – Borelioza - zachorowalność w latach 2011-2016

Pokąsanie przez zwierzęta - narażenie na wściekliznę

W roku sprawozdawczym 2016 zgłoszono ogółem 67 przypadków pokąsań przez zwierzęta na terenie miasta Kalisza, w tym 4 osoby zamieszkujące w mieście Kaliszu, ale pokąsane na terenie innych powiatów i innego państwa (Rumunia). Szczepieniom poddano 18 osób. Pozostałe 49 osób zostało zwolnionych ze szczepień p/wściekliznie dzięki wykluczeniu wścieklizny u badanych zwierząt przez lekarzy weterynarii. Jest to widoczny efekt współpracy z Państwową Inspekcją Weterynaryjną oraz innymi Powiatowymi Inspekcjami Sanitarnymi.

Neuroinfekcje

W bieżącym roku sprawozdawczym nieznacznie spadła liczba neuroinfekcji, ogółem zarejestrowano 10 przypadków zachorowań (wsp. zap. 9,7). Porównywalnie w roku 2015 wystąpiło 12 zachorowań (wsp. zap. 11,6).

Wśród zachorowań stwierdzono:

- 1 przypadek wirusowego zapalenia opon mózgowych wywołanych przez enterowirusy.
- 1 przypadek zapalenia mózdzku jako powikłanie ospy wietrznej.
- 2 przypadki zapalenia opon mózgowych na tle wirusowym nieokreślonym.
- 1 przypadek ropnego zapalenia opon mózgowych wywołany przez *Acinobacter baumani*
- 2 przypadki zapalenia opon mózgowych na tle bakteryjnym nieokreślonym.
- 3 przypadki zapalenia opon mózgowych na tle innym nieokreślonym.

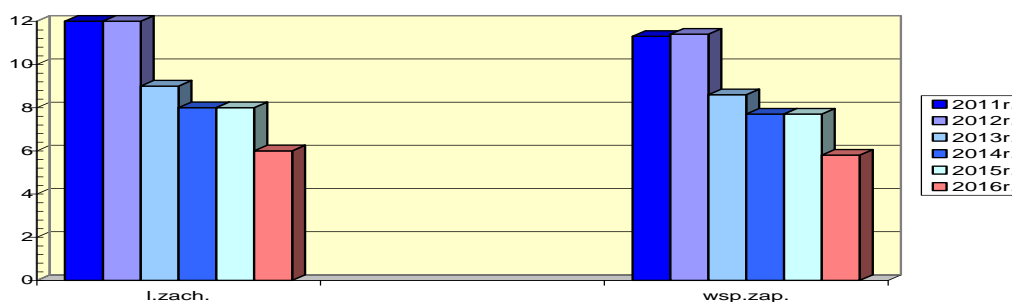
Gruźlica

W roku 2016 liczba zachorowań na gruźlicę płuc postać prątkującą utrzymywała się na podobnym poziomie co w roku ubiegłym, zarejestrowano 6 przypadków (wsp. zap. 5,8). Porównywalnie w roku 2015 zarejestrowano 8 zachorowań (wsp. zap. 7,7). Wszystkie przypadki były hospitalizowane. Zachorowania wystąpiły w większości u mężczyzn (4), u kobiet (2). W wyniku przeprowadzonych dochodzeń epidemiologicznych 32 osoby z kontaktu skierowano do lekarzy rodzinnych celem przeprowadzenia badań lekarskich.

Tab.3. Liczba zachorowań i zapadalność na gruźlicę płuc postać zakaźną w latach 2011-2016

Jedn. chorob.	Liczba zachorowań w latach											
	2011		2012		2013		2014		2015		2016	
	Liczba zach.	Współ. zapadal.	Liczba zach.	Współ. zapadal.	Liczba zach.	Współ. zapadal.	Liczba zach.	Współ. zapadal.	Liczba zach.	Współ. zapadal.	Liczba zach.	Współ. zapadal.
Gruźlica płuc	12	11,3	12	11,4	9	8,6	8	7,7	8	7,7	6	5,8

*Współczynnik zapadalności na 100 tys. mieszkańców powiatu grodzkiego

Ryc. 2. Liczba zachorowań i zapadalność na gruźlicę płuc w powiecie grodzkim w latach 2011-2016

Choroby weneryczne

W bieżącym roku sprawozdawczym w mieście Kaliszu wzrosła liczba zachorowań na choroby przenoszone drogą płciową, ogółem zgłoszono 7 zachorowań (wsp. zap. 6,8). Porównywalnie w roku 2015 zarejestrowano 4 przypadki (wsp. zap. 3,9).

Wśród zachorowań stwierdzono:

- 1 przypadek kiły wrodzonej – noworodek (zakażenie wertykalne)
- 5 przypadków kiły postać nieokreślona
- 1 przypadek rzeżączki.

1.2.1. Zatrucia i zakażenia pokarmowe

W roku 2016 znacznie wzrosła liczba zgłoszonych zakażeń pokarmowych, zarejestrowano ogółem 493 przypadki zachorowań przy wsp. zap. 480,6. Porównywalnie w 2015 roku zgłoszono 323 zachorowania (wsp. zap. 312,5).

W większości zgłaszano zatrucia pokarmowe o bliżej nieokreślonej etiologii (BNO) – 424 zachorowania, co stanowi 86% ogółu zachorowań. Zatruc pokarmowych o określonej etiologii wirusowej (rota i adenowirusy) było 7,1% (35 zachorowań). Pozostałe 6,9% zachorowań miało tło bakteryjne tj.: 9 zachorowań wywołanych Salmonellą, 3 zachorowania wywołane przez E. coli, 19 zachorowań wywołanych Clostridium difficile. Źródeł zakażenia pokarmowego nie ustalono.

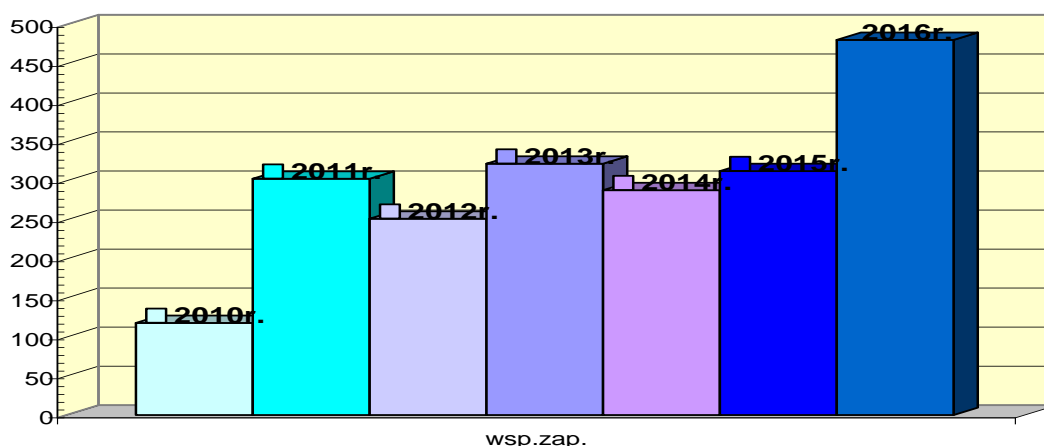
Zarejestrowano również 3 tymczasowych nosicieli Salmonellozy. Wszystkie przypadki nosicielstwa wykryto wśród osób z kontaktu z chorymi.

Strukturę zachorowań na zatrucia i zakażenia pokarmowe w latach 2010 – 2016 w mieście Kaliszu przedstawia umieszczona poniżej tabela i wykres:

Tab. 4. Zatrucia i zakażenia pokarmowe w latach 2010 – 2016

Jednostka chorobowa	Liczba zachorowań w latach													
	2010		2011		2012		2013		2014		2015		2016	
	L. zach	Wsp. zap	L. zach	Wsp. zap	L. zach	Wsp. zap	L. zach	Wsp. zap	L. zach	Wsp. zap	L. zach	Wsp. zap	L. zach	Wsp. zap
Zatrucia pokarmowe	126	118,1	323	302,8	264	251,7	366	322,1	299	288,2	323	312,5	493	480,6

*Współczynnik zapadalności na 100 tys. mieszkańców.

Ryc. 3 – Zatrucia i zakażenia pokarmowe – zapadalność w Kaliszu w latach 2010 – 2016.

Biegunki u dzieci do lat 2

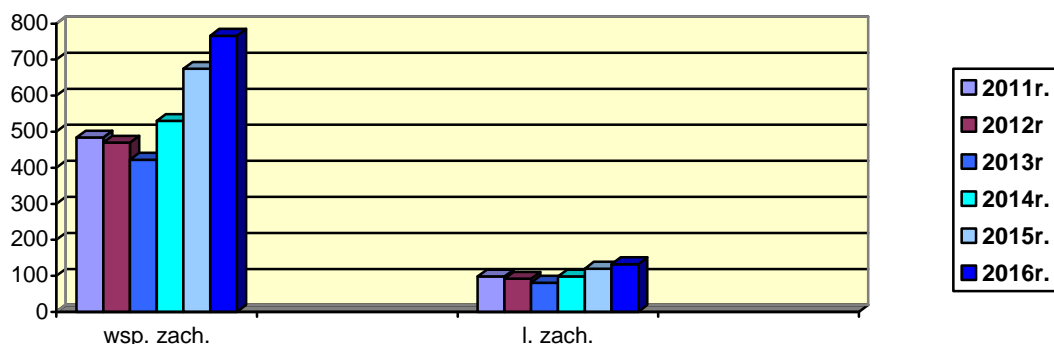
W roku 2016 na terenie miasta Kalisza wzrosła liczba zachorowań u dzieci do lat 2, zgłoszono 132 przypadki biegunek przy wsp. zap. 766,1 (liczony na 10 tys. dzieci do lat 2 w powiecie grodzkim). Porównywalnie w 2015 roku odnotowano 120 zachorowań (wsp. zap. 674,5). Większość zachorowań (109) tj. 82,6% ogółu wystąpiło na tle bliżej nieokreślonym (BNO). Zatruc pokarmowych o określonej etiologii wirusowej (rotawirusy) było 17, co stanowi 12,9% ogółu zachorowań. Pozostałe biegunki wystąpiły na tle bakteryjnym tj.: salmonellozowym (3 zachorowania) i E. coli biegunkotwórczą (3 zachorowania).

Zachorowania i zapadalność na biegunki u dzieci do lat 2 w Kaliszu, w latach 2011-2016 przedstawia tabela i wykres:

Tab. 5. Liczba zachorowań i zapadalność na biegunki u dzieci do lat 2 w Kaliszu, w latach 2011-2016 przedstawia tabela.

Jednostka chorobowa	Liczba zachorowań w latach											
	2011		2012		2013		2014		2015		2016	
	L. zach.	Współ. zap.	L. zach.	Współ. zap.	L. zach.	Współ. zap.	L. zach.	Współ. zap.	L. zach.	Współ. zap.	L. zach.	Współ. zap.
Biegunki u dzieci do lat 2	98	483,7	92	469,6	81	422,3	98	530,0	120	674,5	132	766,1

*Współczynnik zapadalności na 10 tys. dzieci do lat 2.

Ryc. 4 – Liczba zachorowań i zapadalność na biegunki u dzieci do lat 2 w Kaliszu, w latach 2011-2016

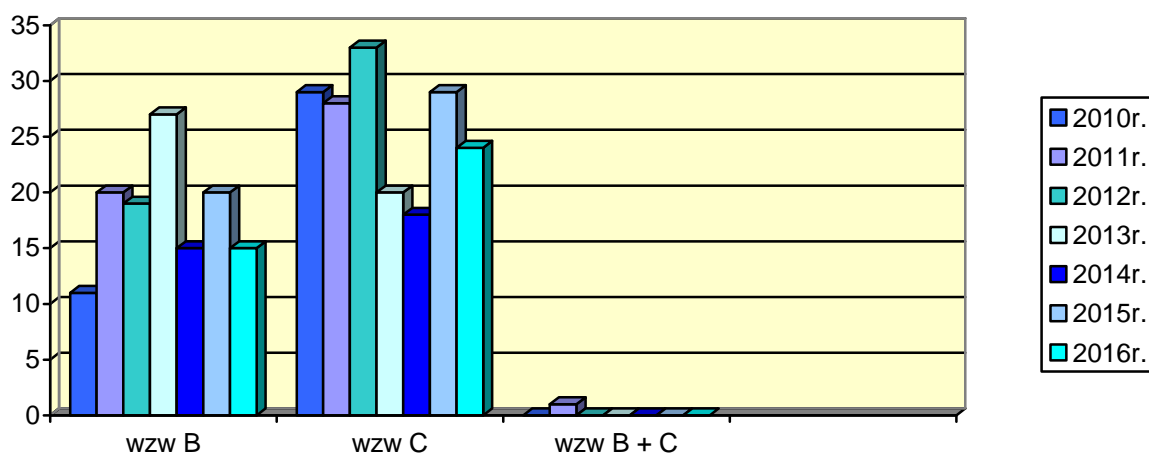
1.2.2. Wirusowe zapalenia wątroby

W roku sprawozdawczym 2016 spadła liczba zachorowań na wirusowe zapalenia wątroby, ogółem zarejestrowano 39 przypadków (wsp. zap. 38,0). Porównywalnie w 2015 roku odnotowano 49 zachorowań (wsp. zap. 47,4). Wszystkie przypadki miały postać przewlekłą. Strukturę zachorowań na wirusowe zapalenia wątroby według typów w latach 2010 – 2016 w mieście Kaliszu przedstawia tabela i wykres:

Tab.6. Struktura zachorowań na wirusowe zapalenia wątroby według typów w latach 2010 – 2016 w mieście Kaliszu

Jednostka chorobowa	Liczba zachorowań w latach													
	2010r.		2011r.		2012r.		2013r.		2014		2015		2016	
	L. zach.	Wsp. zap.	L. zach.	Wsp. zap.	L. zach.	Wsp. zap.	L. zach.	Wsp. zap.	L. zach.	Wsp. zap.	L. zach.	Wsp. zap.	L. zach.	Wsp. zap.
WZW B	11	10,3	20	18,8	19	18,1	27	25,9	15	14,5	20	19,3	15	14,6
WZW C	29	27,1	28	26,3	33	31,5	20	19,2	18	17,4	29	28,1	25	24,4
WZW B + C	0	0	1	0,9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
nieokreśl.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Razem	40	37,4	48	45,0	52	49,6	47	45,1	33	31,8	49	47,4	40	39,0

*Współczynnik zapadalności na 100 tys. mieszkańców powiatu grodzkiego

Ryc.5. Liczba zachorowań na wirusowe zapalenia wątroby typ B, C i B+C w latach 2010 – 2016

Wirusowe zapalenie wątroby typu B

W roku sprawozdawczym 2016 spadła liczba zachorowań na wzw typu B i wynosiła 15 przypadków przy wsp. zap. 14,6. Porównywalnie w roku 2015 zgłoszono 20 przypadków (wsp. zap. 19,3). Wszystkie zachorowania miały postać przewlekłą. W dochodzeniu epidemicznym ustalono, że żadne zachorowanie nie miało związku z narażeniem zawodowym. Ustalono w dochodzeniu osoby z kontaktu z chorymi, skierowano do lekarzy rodzinnych celem zakwalifikowania do szczepień ochronnych p/wzw typu B. Nie ustalono źródeł zakażenia.

Wirusowe zapalenie wątroby typu C

Spadła liczba zachorowań na wzw typu C w 2016 roku zarejestrowano 24 przypadków zachorowań przy wsp. zap. 23,4. Porównywalnie w roku 2015 było 29 zachorowań (wsp. zap. 28,1). Nie było zachorowań związanych z narażeniem zawodowym. Wszystkie zachorowania były zgłoszone jako postać przewlekłą.

W bieżącym roku zarejestrowano również 51 nowych nosicieli wirusa HCV. Wśród nosicieli było 31 kobiet i 20 mężczyzn. Osoby chore i nosiciele skierowano do lekarzy rodzinnych celem zakwalifikowania do szczepień ochronnych p/wzw typu B. W prowadzonym dochodzeniu epidemiologicznym nie ustalono źródeł zakażenia.

1.2.3. Zachorowania na choroby zakaźne wieku dziecięcego

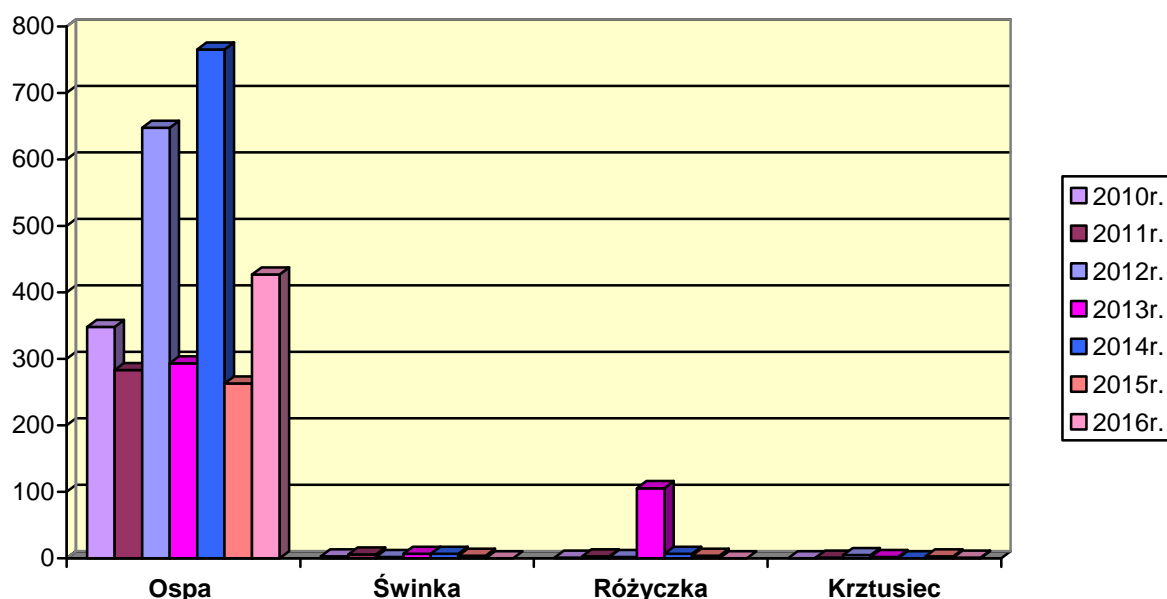
W bieżącym roku sprawozdawczym w porównaniu do roku ubiegłego odnotowano znaczny wzrost zachorowań na ospę wietrzną z 272 na 438 i spadek zachorowań na różyczkę, świnkę i krztusiec.

Ospa wietrzna - w roku 2016, w mieście Kaliszu zaobserwowano wzrost zachorowań na ospę wietrzną. Zarejestrowano 438 przypadki zachorowań (wsp. zap. 427,0). Porównywalnie w 2015 roku odnotowano 272 zachorowania (wsp. zap. 263,1). 1 osoba była hospitalizowana z powodu zapalenia opon mózgowych w przebiegu ospy wietrznej. Spośród wszystkich chorych 4 osoby były wcześniej zaszczepione. Przeciwno ospie wietrznej nie prowadzi się obowiązkowych szczepień ochronnych (szczepiona jest tylko wąska grupa dzieci ze wskazań zdrowotnych i dzieci uczęszczających do żłobka), stąd zapadalność na tę chorobę podlega okresowym cyklom spadku i wzrostu (*wykres słupkowy - ryc.6*).

Świnka – w bieżącym roku sprawozdawczym nie zarejestrowano zachorowań, porównywalnie w roku 2015 zgłoszono 4 przypadki (wsp. zap. 3,9) (*wykres słupkowy - ryc.6*).

Różyczka – w roku 2016 nie odnotowano zachorowań na różyczkę. Porównywalnie w roku 2015 zarejestrowano 4 zachorowania (wsp. zap. 3,9) (*wykres słupkowy - ryc.6*).

Krztusiec – w roku 2016 odnotowano 1 zachorowanie na krztusiec (wsp. zap. 1,0), porównywalnie w 2015 zarejestrowano 3 przypadki zachorowań, przy wsp. zap. 2,9. Analiza zachorowań na krztusiec w ostatnich 5 latach ukazuje pomyślną sytuację epidemiologiczną, która jest efektem kontynuacji obowiązkowych szczepień ochronnych (*wykres słupkowy - ryc.6*).

Ryc.6. Zapadalność na ospę wietrzną, świnkę, różyczkę i krztusiec w latach 2010 - 2016

Tab. 7. Zapadalność na ospę wietrzną, świnkę, różyczkę i krztusiec w powiecie grodzkim kaliskim, w latach 2010 - 2016

Jednostka chorobowa	Liczba zachorowań w latach													
	2010r.		2011r.		2012r.		2013r.		2014		2015		2016	
	L. zach.	Wsp. zap.	L. zach.	Wsp. zap.	L. zach.	Wsp. zap.	L. zach.	Wsp. zap.	L. zach.	Wsp. zap.	L. zach.	Wsp. zap.	L. zach.	Wsp. zap.
Ospa wietrzna	372	348,1	302	283,1	679	647,5	306	293,4	794	765,4	272	263,1	438	427,0
Świnka	3	2,8	6	5,6	2	1,9	7	6,7	7	6,7	4	3,9	0	0
Różyczka	1	0,9	3	2,8	2	1,9	110	105,5	7	6,7	4	3,9	0	0
Krztusiec	0	0	1	0,9	5	4,8	2	1,9	0	0	3	2,9	1	1,0

*Współczynnik zapadalności na 100 tys. mieszkańców powiatu grodzkiego

1.2.4. Zachorowania na grypę

W 2016 roku w mieście Kaliszu spadła liczba zachorowań na przypadki grypopodobne - zarejestrowano 3367 przypadków zachorowań przy wsp. zap. 3282,5. Porównywalnie w roku 2015 zgłoszono 4084 zachorowań (wsp. zap. 3950,7). Ogółem do szpitala skierowano 35 osób z powodu ciężkiego przebiegu choroby. Stwierdzono 1 przypadek zakażenia wirusem grypy potwierdzony badaniami laboratoryjnymi u osoby hospitalizowanej. Zgonów nie było.

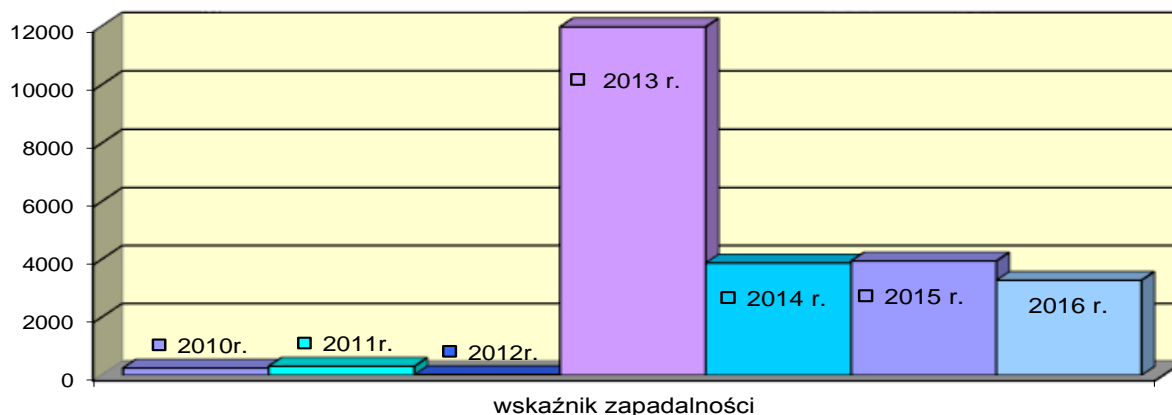
Najwięcej, bo 2198 zachorowań dotyczyło osób w przedziale wiekowym od 15 do 64 roku życia, najmniej zachorowało dzieci od 0 do 4 lat – 115 zachorowań.

Sezonowość – najwięcej przypadków grypopodobnych odnotowano w I kwartale 2016 roku, zgłoszono 1449 zachorowań, co stanowi 43 % oraz w IV kwartale - 861 zgłoszeń, tj 25,6 %. W II kwartale zarejestrowano 623 zachorowania (18,5 %), najmniej zachorowań odnotowano III kwartale – 434, co stanowi 12,9 %, w ogółu zachorowań.

Tab.8. Liczba zachorowań na przypadki grypopodobne w latach 2011 - 2016

Jednostka chorobowa	Liczba zachorowań w latach													
	2011 r.		2012 r.		2013r.		2014		2015		2016			
	L. zach.	Wsk. zap.	L. zach.	Wsk. zap.	L. zach.	Wsk. zap.	L. zach.	Wsk. zap.	L. zach.	Wsk. zap.	L. zach.	Wsk. zap.		
Zachorowania grypowe														
Miasto Kalisz	333	312,2	23	21,9	12505	11989,5	4027	3881,9	4084	3950,7	3367	3282,5		

* zapadalność obliczono na 100 tys. Ludności

Ryc.7. Grypa i zachorowania grypopodobne - zapadalność w latach 2011 – 2016

1.3. Programy wykorzenia chorób zakaźnych w Polsce

Realizacja programu eradykacji poliomyelitis na terenie powiatu grodzkiego polegała na nadzorze nad wykonawstwem szczepień oraz monitoringu ostrych porażen wiotkich. W bieżącym roku sprawozdawczym realizowano także program eliminacji odry poprzez sprawowanie nadzoru nad uzyskaniem wysokiego odsetka dzieci zaszczepionych. W roku 2016 nie zgłoszono ostrych porażen wiotkich u dzieci do 15 roku życia.

1.4. Realizacja szczepień ochronnych

Realizacja programu szczepień ochronnych w roku 2016 odbywała się w 19 podmiotach leczniczych, w tym w oddziale intensywnej terapii noworodków, szpitalnym oddziale ratunkowym, poradni chorób odzwierzęcych i pasożytniczych oraz stacji dializ Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego im. L. Perzyny w Kaliszu.

Wszystkie placówki zostały poddane kontroli w zakresie szczepień ochronnych. Wykonano 22 kontrole, oraz w ramach kontroli kompleksowych szpitala skontrolowano w obiekcie przy ulicy Poznańskiej szpitalny oddział ratunkowy i stację dializ, natomiast w obiekcie przy ulicy Toruńskiej oddział intensywnej terapii noworodków i poradnię chorób odzwierzęcych i pasożytniczych.

W zakresie transportu, przechowywania i przestrzegania terminów ważności szczepionek nieprawidłowości nie stwierdzono. Odnotowano w dwóch podmiotach leczniczych awarie urządzeń chłodniczych skutkujące przerwaniem łańcucha chłodniczego.

W roku sprawozdawczym zarejestrowano 6 przypadków niepożądanych odczynów poszczepiennych. Wszystkie niepożądane odczyny poszczepienne zakwalifikowano jako łagodne bez konieczności hospitalizacji z pełnym powrotem do zdrowia. W roku 2016 prowadzono postępowanie administracyjne wobec 199 osób uchylających się od szczepień ochronnych w tym zgłoszonych w roku sprawozdawczym 109. Obowiązek wygasł wobec 2 osób, 29 osób dokonało obowiązku zaszczepienia się.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny wystawił 6 tytułów wykonawczych skierowanych do Wojewody Wielkopolskiego w celu nałożenia grzywny.

1.5. Podsumowanie

1. Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych na terenie powiatu grodzkiego podobnie jak w roku ubiegłym, kształtowała się pomyślnie.
2. Objęcie od 2003 roku obowiązkowymi szczepieniami ochronnymi wszystkich dzieci doprowadziło do spadku zachorowań i wyeliminowania zespołu różyczki wrodzonej.
3. Eliminacja i spadek zachorowań większości chorób zakaźnych jest efektem kontynuacji obowiązkowych szczepień ochronnych .

1.6. Wnioski

1. Propagowanie szczepień ochronnych zalecanych przeciwko chorobom zakaźnym szczególnie niebezpiecznych dla dzieci, odniosłoby efekt w postaci zmniejszenia zagrożeń zachorowań wywołanych przez takie patogeny, jak: meningokoki, pneumokoki, rotawirusy, wirus ospy wietrznej.
2. Wprowadzenie szerokiej akcji szczepień przeciwko grypie sezonowej zapobiegłoby wystąpieniu ewentualnych epidemii grypy.
3. Efekt współpracy z Inspekcją Weterynaryjną umożliwia odstępianie od szczepień p/wścieklicznie ludzi narażonych podczas pokąsań przez zwierzęta.

Powyższe dane obliczono na dzień 30.06.2016r.

Liczba ludności w powiecie grodzkim – 102 575

Liczba dzieci w powiecie grodzkim w wieku 0 i 1 rok – 1723

II JAKOŚĆ WODY PRZEZNACZONEJ DO SPOŻYCIA

System zbiorowego zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi na terenie miasta Kalisza jest zorganizowany w oparciu o wodociąg publiczny, stanowiący własność Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. w Kaliszu.

Na terenie miasta Kalisza funkcjonuje również 5 wodociągów ujmujących wodę, pochodzącą z indywidualnych ujęć, która jest wykorzystywana jako część działalności handlowej lub w budynkach użyteczności publicznej i są to:

- wodociąg Firmy Handlowo-Produkcyjnej PAULA Sp. z o. o. Sp. k., zlokalizowany na terenie zakładu produkcyjnego przy ul. Łódzkiej 145 A w Kaliszu,
- wodociąg Kaliskiej Spółdzielczej Grupy Producentów Mleka przy ul. Budowlanych 2 w Kaliszu,
- wodociąg Nestle Polska S.A. Oddziału w Kaliszu przy ul. Łódzkiej 153,
- wodociąg Centralnego Ośrodka Szkolenia Służby Więziennej przy ul. Wrocławskiej 193-195 w Kaliszu.

Wszystkie wymienione wodociągi są zbudowane w oparciu o ujęcia wód podziemnych (głębinowych). Jakość wody ujmowanej przez te urządzenia jest na tyle dobra, że nie wymaga stosowania skomplikowanych procesów uzdatniania. Wykorzystywane metody oczyszczania mają przede wszystkim na celu usunięcie z wody rozpuszczonych w niej jonów żelaza (II) i manganu (II), wyługowanych z wodonośnych warstw geologicznych.

Technologie uzdatniania wody w ww. urządzeniach wodociągowych bazują na dwóch metodach tj. aeracji (napowietrzaniu wody) oraz filtracji (często z zastosowaniem złóż katalitycznych - aktywnych chemicznie). W celu utrzymania odpowiednich warunków bakteriostatycznych stosuje się dodatkowo dezynfekcję wody (stałą – fizyczną oraz okresową – chemiczną). Stała dezynfekcja fizyczna polega na naświetlaniu wody promieniami UV (podczas przepływu przez rurociąg tłoczny). Okresowa dezynfekcja chemiczna polega natomiast na dawkowaniu do wody utleniacza (podchlorynu sodu). Ten rodzaj dezynfekcji stosuje się w przypadkach prawdopodobieństwa wystąpienia zanieczyszczenia mikrobiologicznego wody, szczególnie w okresie prowadzenia prac modernizacyjnych i konserwacyjnych na urządzeniach oraz sieciach wodociągowych. Podchloryn sodu jest dawkuje najczęściej w miejscu wyjścia wody na sieć wodociągową (tzw. dezynfekcja końcowa), jednakże istnieje możliwość zastosowania go na każdym z etapów uzdatniania i dystrybucji wody.

2.1. Ocena jakości wody

W 2016 roku ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi dokonywana była w oparciu o rozporządzenie z dnia 13 listopada 2015r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2015 r. poz. 1989).

Nadzór sanitarny nad jakością wody w okresie sprawozdawczym prowadzono zgodnie z harmonogramem poboru próbek wody na 2016 r., zatwierdzonym przez Wielkopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego. Częstotliwość poboru próbek ustalono na podstawie wielkości średniorocznej produkcji wody w m³/dobę w 2015r. poszczególnych wodociągów. Próbki wody do badania laboratoryjnego pobierano w stałych punktach poboru, uzgodnionych z zarządcami i właścicielami urządzeń wodnych.

Woda produkowana i dystrybuowana przez pozostałe urządzenia wodociągowe była badana w ramach kontroli urzędowej w zakresie tzw. monitoringu kontrolnego, monitoringu przeglądowego oraz nadzoru sanitarnego.

Monitoring kontrolny służy dostarczaniu informacji na temat jakości wody oraz skuteczności jej uzdatniania i obejmuje swym zakresem zestaw najistotniejszych parametrów fizycznych, organoleptycznych, chemicznych i mikrobiologicznych. Monitoring przeglądowy stanowi rozszerzenie (uzupełnienie) monitoringu kontrolnego i obejmuje znacznie większy zakres badanych parametrów w tym m.in. metale ciężkie, pestycydy, uboczne produkty dezynfekcji wody. Badania w ramach nadzoru sanitarnego natomiast obejmują swym zakresem wybrane parametry w zależności od przyjętego celu analizy. Najczęściej są to badania mające na celu potwierdzenie skuteczności wdrożonych działań naprawczych lub ustalenie przyczyn zanieczyszczenia wody.

Zakres badań wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w 2016 r. ustalono na podstawie rozporządzenia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi oraz wytycznych Wielkopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

W 2016 roku badano następujące parametry w monitoringu przeglądowym i kontrolnym: mętność, barwa, zapach, odczyn, przewodność elektryczna, twardość (sumaryczna zawartość wapnia i magnezu), utlenialność (indeks nadmanganianowy), amoniak, azotyny, azotany, chlorki, żelazo, mangan, siarczany, cyjanki, TOC (ogólny węgiel organiczny), fluorki, sól, bor, glin, chrom, nikiel, miedź, arsen, selen, srebro, kadm, antymon, ołów, rtęć, benzo(a)piren, Σ WWA, 1,2-dichloroetan, Σ trichloroetenu i tetrachloroetenu, tetrachlorometan, benzen,

α -HCH, HCB, β -HCH, γ -HCH, δ -HCH, heptachlor, aldryna, epoksyd heptachloru, α – endosulfan, dieldryna, p. p'-DDE, o. p'-DDD, β -endosulfan, p. p-DDD, aldehyd endryny, siarczan endosulfanu, Σ pestycydów chloroorganicznych, Σ THM, chlor wolny, ogólna liczba mikroorganizmów w 22°C po 72 h, liczba enterokoków kałowych, liczba bakterii grupy coli, liczba bakterii Escherichia coli.

Badania jakości wody w zakresie monitoringu kontrolnego oraz częściowo przeglądowego prowadzono w Laboratorium Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Kaliszu, natomiast w zakresie specjalistycznych badań z zakresu monitoringu przeglądowego (metale ciężkie, pestycydy, uboczne produkty dezynfekcji wody) w Laboratorium Badania Wody i Gleby Wojewódzkiej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w Poznaniu. Ilość wykonanych badań jakości wody z poszczególnych urzędów, wykonanych w ramach kontroli urzędowej przedstawiono w tabeli 9.

Tabela 9. Liczba pobranych próbek wody w 2016 r. w ramach kontroli urzędowej

Rodzaj badania	Wodociąg Kalisz	Wodociąg Paula	Wodociąg KSGPM	Wodociąg Nestle	Wodociąg COSSW	SUMA
monitoring przeglądowy	5	1	1	1	0	8
monitoring kontrolny	52	2	4	4	2	64
nadzór sanitarny	1	1	0	1	0	3

Zaledwie w 3 próbkach, pobranych w 2016 roku w ramach kontroli urzędowej, stwierdzono przekroczenia wartości dopuszczalnych (tabela 9). Wartość przekroczeń parametrów nie stwarzała jednak zagrożenia dla zdrowia ludzi i w związku z tym nie zaistniała potrzeba wprowadzenia ograniczeń dotyczących spożycia wody oraz sposobu jej użytkowania.

Tabela 10. Przekroczone parametry jakości wody w pobranych próbkach w 2016 r. w ramach kontroli urzędowej

Lp.	Wyszczególnienie/ Wodociąg	Liczba próbek niespełniających wymagań	Parametr niespełniający wymagań	Wartość przekroczenia
1.	Kalisz	1	ogólna liczba mikroorganizmów w 22°C po 72 h	> 300 j.t.k./100 ml
2.	NESTLE	1	mętność	5,7 FNU
3.	Paula	1	bakterie grupy coli	3 j.t.k./100 ml
			mętność	3,1 FNU

W wyniku przeprowadzonych badań nie ustalono bezpośrednich przyczyn odnotowanych zanieczyszczeń wody. Wykonane niezwłocznie badania powtórzone nie potwierdziły występowania zanieczyszczenia uznano, więc, że miały one charakter incydentalny i krótkotrwały.

Badania wykonane w ramach kontroli urzędowej wskazują, że nadzorowane wodociągi produkują i dystrybuują wodę o dobrej jakości, co jest wynikiem jej poboru ze stabilnych ilościowo i jakościowo warstw wodonośnych oraz prawidłowej eksploatacji urządzeń.

W 2016 roku, w ramach monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Kaliszu gromadził i oceniał sprawozdania z wyników badań próbek wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, przekazywane przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. w Kaliszu oraz pozostałe podmioty wykorzystujące wodę pochodzącą z indywidualnych ujęć. Ocena dokonywana przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Kaliszu polegała na weryfikacji terminowości przekazywania sprawozdań (zgodności z zatwierdzonymi wcześniej harmonogramami rocznymi) oraz analizie wyników badań pod kątem ewentualnych zagrożeń zdrowotnych. Powiatowy Inspektor Sanitarny w Kaliszu analizował również wywiązywanie się przez ww. producentów wody z obowiązku przekazywania informacji o przekroczeniach parametrów, stwierdzonych w badaniach z kontroli wewnętrznej oraz planowanych i podejmowanych działaniach naprawczych, a także informacji na temat ich przebiegu.

W 2016 roku nie stwierdzono istotnych nieprawidłowości w ocenie przydatności wody, prowadzonej przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. w Kaliszu w ramach wewnętrznej kontroli jakości oraz przez podmioty wykorzystujące wodę, pochodząca z ujęć indywidualnych. Najczęstszą przyczyną błędów były opóźnienia w przekazywaniu sprawozdań z badań kontroli wewnętrznej. W okresie sprawozdawczym nie odnotowano istotnych przekroczeń parametrów jakości wody, które stwarzałyby zagrożenie dla zdrowia ludzi. W przypadku wodociągu Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. w Kaliszu incydentalne przekroczenia dotyczyły najczęściej dwóch parametrów, tj. mętności i żelaza, które przy tak rozbudowanym obszarze dystrybucji są zjawiskiem powszechnym.

Ilość wykonanych badań w ramach kontroli wewnętrznej (realizowanych według ustalonych harmonogramów) oraz ilość próbek, w których stwierdzono przekroczenia przedstawiono w tabelach 11 i 12.

Tabela 11. Liczba pobranych próbek wody w 2016 r. w ramach kontroli wewnętrznej

Rodzaj badania	Wodociąg Kalisz	Wodociąg Paula	Wodociąg KSGPM	Wodociąg Nestle	Wodociąg COSSW	SUMA
monitoring przeglądowy	8	1	1	1	1	12
monitoring kontrolny	305	2	4	4	2	317
nadzór sanitarny	14	1	1	2	0	18
wstępny monitoring substancji promieniotwórczych	0	1	0	0	0	1
SUMA	327	5	6	7	3	348

Tabela 12. Liczba próbek pobranych w 2016 r. w ramach kontroli wewnętrznej, w których stwierdzono przekroczenie parametrów jakości wody

Lp .	Wyszczególnienie/ Wodociąg	Liczba próbek niespełniających wymagań	Nazwa przekroczonego parametru jakości wody (liczba przekroczeń)
1.	Kalisz	29	mętność (19), barwa (2), żelazo (17), mangan (2), bakterie grupy coli (2)
2.	Paula	1	ogólna liczba mikroorganizmów w 22°C po 72 h (1)
3.	OSM w Kaliszu	1	bakterie grupy coli (1)
4.	NESTLE	2	chloroform (1), mętność (1), barwa (1), zapach (1)

Na podstawie otrzymanych sprawozdań z badań kontroli wewnętrznej Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Kaliszu stwierdził przydatność wody do spożycia przez ludzi, produkowanej i dystrybuowanej przez nadzorowane urządzenia wodociągowe.

Dla każdego z obszarów zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi (obszarów dystrybucji poszczególnych urządzeń) wydano pozytywną tzw. ocenę okresową, potwierdzającą spełnienie wymagań określonych w załącznikach nr 1-4 do rozporządzenia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, będącą podsumowaniem wszystkich działań realizowanych w ramach monitoringu jakości wody.

2.2. Charakterystyka urządzeń zaopatrujących ludność w wodę

Wodociąg o produkcji 10 000-100 000 m³/d.

Urządzeniem o największej produkcji wody na terenie miasta jest wodociąg Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. w Kaliszu (ok. 14047,0 m³/d). Zgodnie z szacunkami Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. w Kaliszu w 2016 roku z wody wodociągowej produkowanej przez ten wodociąg korzystało ok. 100823 osób. Obszar miasta Kalisza jest w pełni zwodociągowany. Z wodociągu na terenie miasta w 2016 r. nie korzystały jedynie pojedyncze gospodarstwa domowe, zaopatrywane z ujęć indywidualnych, których podłączenie do sieci wodociągowej jest utrudnione z przyczyn technicznych lub wynika z woli potencjalnych odbiorców. Woda produkowana przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. w Kaliszu jest dostarczana również do gmin sąsiednich tj. Gminy Opatówek, Gminy Godziesze, Gminy Gołuchów, Gminy Żelazków, Miasta i Gminy Nowe Skalmierzyce. Sieć wodociągowa ma długość ok. 279,3 km. Wodociąg w 2016 r. czerpał wodę z 5 ujęć (4 głębinowych oraz 1 infiltracyjny) – tabela 13. Przedsiębiorstwo w 2016 roku eksploatowało 4 stacje uzdatniania wody (tabela 14), przy czym stacja uzdatniania wody (SUW) „Poznańska” była z przyczyn technicznych unieruchomiona w okresie od 28 września do 14 listopada.

Tabela 13. Ujęcia wody zasilające Wodociąg Kalisz

Lp.	Nazwa ujęcia/typ	Warstwa wodonośna	Studnie (liczba/głęb.)
1.	„Warszawska” - głębinowe	jura	1/350 m
2.	„Fabryczna” - głębinowe	jura	1/300 m
3.	„Poznańska” - głębinowe	jura	1/190 m
4.	„Szeroka I” - głębinowe	jura	1/350 m
5.	„Lis” - infiltracyjne	czwartorzęd	42/średnio 25 m (od 21 do 34 m)

Tabela 14. Eksploatowane stacje uzdatniania wody Wodociąg Kalisz w 2016 r.

Lp.	Nazwa SUW	Nazwa ujęcia związanego z SUW	Metody uzdatniania	Rodzaje urządzeń
1.	„Warszawska	„Warszawska”, „Szeroka I”	napowietrzanie, filtracja, dezynfekcja fizyczna UV, okresowa dezynfekcja chemiczna (podchloryn sodu)	mieszacze wodno-powietrzne, filtry ciśnieniowe, lampy UV, dozujące pompy membranowe
2.	„Fabryczna”	„Fabryczna”		dysze napowietrzające, filtry otwarte pospieszne, lampy UV, dozujące pompy membranowe
3.	„Poznańska”	„Poznańska”		
4.	„Lis”	„Lis”		

Na wszystkich 4 stacjach stosuje się te same proste metody uzdatniania wody, tj. napowietrzanie oraz filtrację. Do napowietrzania wody są używane przede wszystkim mieszacze wodnopowietrzne. Wyjątek stanowi SUW „Lis” gdzie aeracja wody odbywa się za pomocą dysz białostockich. Woda filtrowana jest na złożach ze żwiru kwarcowego. Do filtracji wykorzystywane są filtry ciśnieniowe zamknięte o różnej objętości, jedynie na SUW „Lis” zastosowano filtry otwarte. Dezynfekcja chemiczna wody jest prowadzona okresowo, najczęściej po wystąpieniu awarii lub zakończeniu prac konserwacyjnych. Do dezynfekcji wody jest stosowany podchloryn sodu, dawkowany za pomocą przenośnych pomp membranowych. Na wszystkich stacjach wymienionych w tabeli 6 stosuje się stałą dezynfekcję fizyczną wody za pomocą promieniowania UV.

Największą część miasta obsługuje SUW „Lis” dostarczająca wodę do jego południowozachodniej części (rysunek 1). Wszystkie strefy zaopatrzenia mogą się wzajemnie uzupełniać i zasilac poprzez wspólny układ sieciowy.

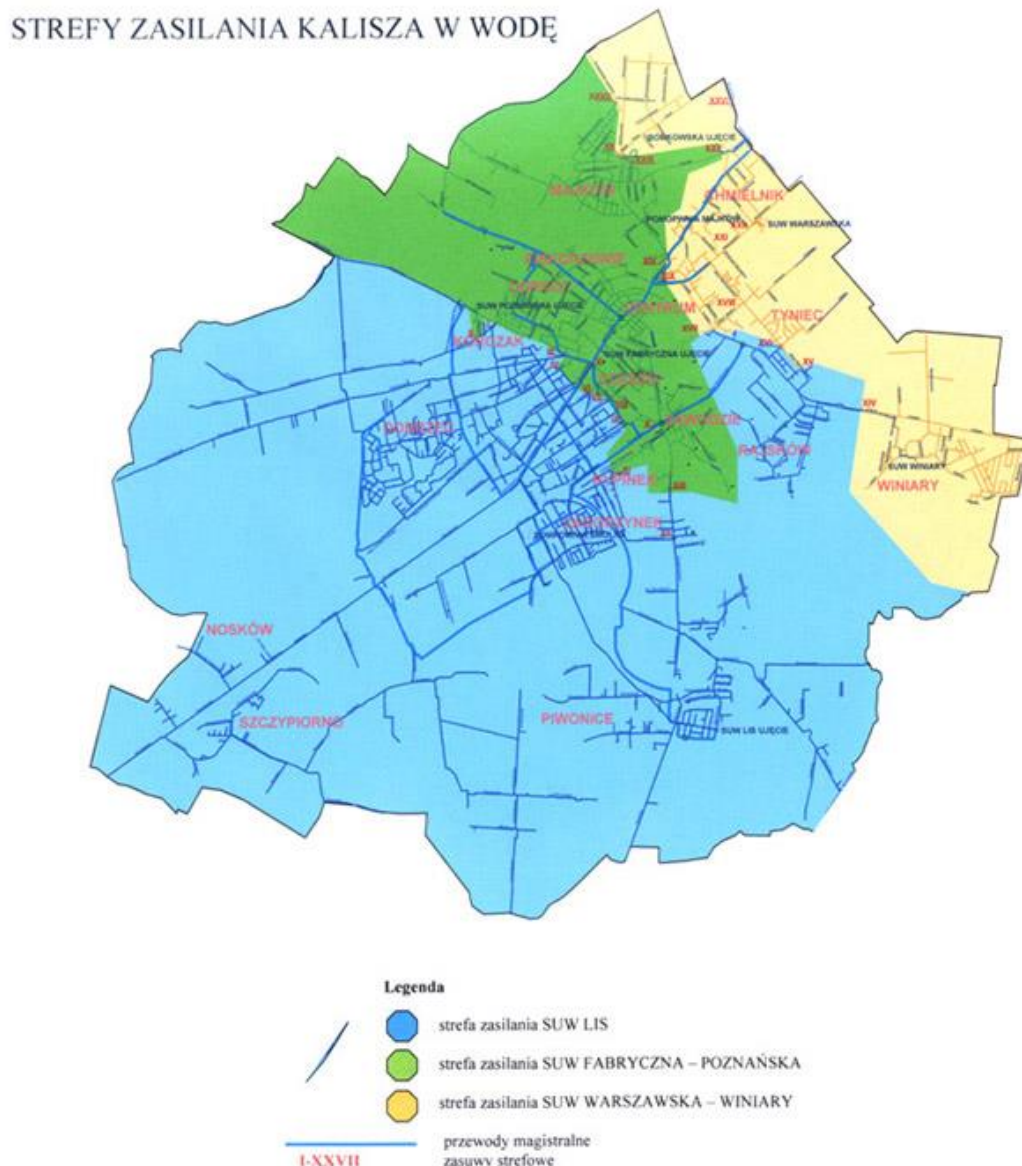
Przeprowadzone w 2016 roku kontrole stanu sanitarno-technicznego obiektów wodociągowych nie wykazały uchybień. Wszystkie urządzenia wodne, pomieszczenia stacji uzdatniania oraz tereny ujęć były utrzymane w odpowiednim stanie sanitarnym. Nie stwierdzono nieprawidłowości związanych z niewłaściwym zabezpieczeniem i oznakowaniem stref ochrony sanitarnej ujęć wodociągowych. Tereny wszystkich ujęć wraz ze strefami ochrony bezpośredniej były ogrodzone materiałem trwałym. Dodatkowo obiekty były całodobowo monitorowane poprzez system elektroniczny zabezpieczający: bramy wjazdowe, studnie, zbiorniki wody uzdatnionej, pomieszczenia stacji uzdatniania wody. Na dwóch stacjach („Lis” oraz „Fabryczna”) funkcjonował system telewizji dozorowej.

Działalność kontrolna:

- liczba przeprowadzonych kontroli protokolarnych – 4 kontrole planowane dotyczących stanu sanitarnego ujęć oraz stacji uzdatniania wody,
- liczba pobranych próbek: monitoring przeglądowy – 5, monitoring kontrolny – 52, nadzór sanitarny (dodatkowe badanie wybranych parametrów) – 1,
- liczba próbek nie odpowiadających wymaganiom – 1.

Rysunek 1. Strefy zasilania Wodociągu Kalisz (Źródło: materiały informacyjne PWiK Sp. z o. o. w Kaliszu www.wodociagi-kalisz.pl)

Wodociągi o produkcji 100-1000 m³/d

Nestle

Wodociąg Nestle Polska S.A. Oddziału w Kaliszu przy ul. Łódzkiej 153 produkuje wodę w ilości ok. 205,9 m³/d. Ujmowana woda jest wykorzystywana do produkcji żywności. Wodociąg korzysta z trzech studni głębinowych (1szt. 110 m głębokości, 2 szt. po 120 m głębokości). Woda podlega napowietrzaniu i filtracji na filtrach ciśnieniowych. Podczas kontroli obiektu nie stwierdzono nieprawidłowości związanych ze stanem technicznym i porządkowym obiektu.

Działalność kontrolna:

- liczba przeprowadzonych kontroli protokolarnych – 1,
- liczba pobranych próbek: monitoring przeglądowy – 1, monitoring kontrolny – 4, nadzór sanitarny – 1,
- liczba próbek nie odpowiadających wymaganiom – 1.

OSM w Kaliszu

Wodociąg Kaliskiej Spółdzielczej Grupy Producentów Mleka przy ul. Budowlanych 2 w Kaliszu produkuje ok. 548,2 m³/d wody wykorzystywanej do wytwarzania żywności. Wodociąg wyposażony jest w 2 studnie głębinowe o głębokości 98 i 100 m. Standardowo woda jest uzdatniana poprzez napowietrzanie, filtrację oraz dezynfekcję chemiczną. Kontrola stanu sanitarnego ujęcia oraz stacji uzdatniania nie wykazała nieprawidłowości.

Działalność kontrolna:

- liczba przeprowadzonych kontroli protokolarnych – 1,
- liczba pobranych próbek: monitoring przeglądowy – 1, monitoring kontrolny – 4, nadzór sanitarny – 0,
- liczba próbek nie odpowiadających wymaganiom – 0.

Wodociągi o produkcji < 100m³/d

Wodociąg COSSW

Wodociąg COSSW (Centralnego Ośrodka Szkolenia Służby Więziennej przy ul. Wrocławskiej 193-195 w Kaliszu) produkuje średniorocznie ok. 72,0 m³/d wody wykorzystywanej na cele własne Ośrodka. Wodociąg zbudowany jest w oparciu o dwie studnie głębinowe (136 i 150 m głębokości). Woda jest uzdatniana poprzez napowietrzanie i filtrację. Okresowo stosuje się chemiczną dezynfekcję przy użyciu podchlorynu sodu. Podczas kontroli obiektu nie stwierdzono nieprawidłowości.

Działalność kontrolna:

- liczba przeprowadzonych kontroli protokolarnych – 1,
- liczba pobranych próbek: monitoring przeglądowy – 1, monitoring kontrolny – 2, nadzór sanitarny – 0,
- liczba próbek nie odpowiadających wymaganiom – 0.

F.P-H Paula

Wodociąg F.P-H Paula (Firmy Handlowo-Produkcyjnej PAULA Sp. z o. o. Sp. k. przy ul. Łódzkiej 145 A w Kaliszu) produkuje średniorocznie ok. 74,3 m³/d wody wykorzystywanej do wytwarzania żywności. Wodociąg zbudowany jest w oparciu o studnię głębinową (122 m głębokości). Woda jest uzdatniana poprzez napowietrzanie i filtrację. Okresowo stosuje się chemiczną dezynfekcję przy użyciu podchlorynu sodu. Podczas kontroli obiektu nie stwierdzono nieprawidłowości.

Działalność kontrolna:

- liczba przeprowadzonych kontroli protokolarnych – 1,
- liczba pobranych próbek: monitoring przeglądowy – 1, monitoring kontrolny – 2, nadzór sanitarny – 1,
- liczba próbek nie odpowiadających wymaganiom – 1.

2.3. Podsumowanie

1. Jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi na terenie miasta Kalisza w 2016 roku była dobra (w wyniku przeprowadzonych badań nie stwierdzono istotnych przekroczeń wartości dopuszczalnych).
2. Na podstawie sprawozdań z badań jakości wody realizowanych w ramach kontroli wewnętrznej, analizy podejmowanych działań naprawczych oraz prowadzonego monitoringu (w tym urzędowej kontroli jakości wody) wydano okresowe oceny jakości wody dla wszystkich obszarów dystrybucji wody przeznaczonej do spożycia na terenie Kalisza, potwierdzające spełnienie wymagań w tym zakresie.
3. Na podstawie sprawozdań z badań jakości wody realizowanych w ramach kontroli wewnętrznej dla wszystkich urządzeń wodociągowych orzeczono przydatność wody do spożycia przez ludzi.
4. Stan sanitarny obiektów dostarczających wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi (pomieszczeń, ich wyposażenia oraz urządzeń) w 2016 roku był dobry.

5. W 2016 roku stwierdzono nieprawidłowości w zakresie terminowości przekazywania przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne oraz pozostałe podmioty (wykorzystujące wodę, pochodzącą z indywidualnych ujęć) sprawozdań z badań, informacji o przekroczeniach parametrów jakości wody, informacji o planowanych i podejmowanych działaniach naprawczych wraz z harmonogramem ich realizacji. Przyjęto jednak, że miniony rok był rokiem pilotażowym, w którym wdrożenie nowych obowiązków wynikających z rozporządzenia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2015 r. poz. 1989) nie było restrykcyjnie egzekwowane.

III STAN SANITARNY OBIEKTÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ

3.1. Domy pomocy społecznej

Nadzór nad obiektami sprawuje Wojewódzka Stacja Sanitarно- Epidemiologiczna w Poznaniu.

3.2. Schroniska i inne obiekty przeznaczone dla osób bezdomnych

W 2016 roku zewidencjonowano 2 obiekty, tj. 1 schronisko i 1 noclegownię. Stan sanitarny udostępnionych podczas kontroli pomieszczeń był zachowany.

3.3. Hotele

W porównaniu do roku ubiegłego ogólna liczba hoteli na terenie miasta Kalisza nie uległa zmianie. W 2016 roku zewidencjonowano w tej grupie 9 obiektów. W minionym roku kontrolą objętych zostało 8 hoteli, co stanowi 89 % wszystkich obiektów. Postępowanie z czystą i brudną bielizną hotelową prowadzone prawidłowo. Nie wykazano nieprawidłowości w prowadzonej gospodarce odpadami komunalnymi. Pokoje gościnne utrzymane były w należyтым stanie higieniczno-sanitarnym. Obiekty hotelowe posiadały wydzielone magazyny lub miejsca na przechowywanie środków czystościowych, sprzętu porządkowego oraz składowania brudnej bielizny. Osiem na dziewięć hoteli na terenie miasta Kalisza posiada kategoryzację. Kontrole nie wykazały uchybień w stanie higieniczno-sanitarnym pomieszczeń hotelowych oraz ich otoczenia.

3.4. Inne obiekty świadczące usługi noclegowe

W roku 2016 w tej grupie znajdowało się 7 obiektów w stosunku do roku poprzedniego przybył 1 obiekt tj. Baba Hotel przy ul. Babina 19 w Kaliszu.

Łącznie przeprowadzono 4 kontrole czterech obiektów, co stanowi 57% ogólnej ich liczby. Skontrolowane obiekty, pokoje gościnne oraz urządzenia sanitarne utrzymane były w czystości. Bielizna czysta była przechowywana w higienicznych warunkach. Środki myjąco - dezynfekcyjne były dostępne w wystarczających ilościach (przechowywane wraz z środkami higieny w wydzielonych pomieszczeniach, bądź miejscach). W obiektach przestrzegana była ustawa o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

3.5 Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej, tatuażu i solaria

W 2016 roku w ewidencji PSSE w Kaliszu znajdowało się 259 obiektów, skontrolowano 110 zakładów tj. 42%. Przedmiotem kontroli była ocena stanu sanitarno-higienicznego zakładu. Wzorem lat ubiegłych, wśród obiektów tej grupy przeważały zakłady fryzjerskie i fryzjersko-kosmetyczne, których skontrolowano 72 co stanowi 65% w stosunku do wszystkich obiektów skontrolowanych w tej grupie. Wszystkie skontrolowane obiekty odpowiadały wymogom obowiązujących przepisów.

Skontrolowano 32 zakłady kosmetyczne co stanowi 29% w stosunku do wszystkich obiektów skontrolowanych w tej grupie, żaden nie uzyskał negatywnej oceny. W stosunku do roku ubiegłego odsetek złych obiektów uległ zmniejszeniu.

W grupie zakładów odnowy biologicznej, tatuażu i solariów skontrolowano 19 zakładów również żaden z nich nie uzyskał oceny negatywnej.

W roku 2016 Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Kaliszu nie wydał żadnej decyzji administracyjnej, nie nałożono mandatu karnego.

W zakładach, w zależności od przeznaczenia, narzędzia stosowane do obsługi klientów poddawane są właściwym zabiegom sterylizacyjnym lub dezynfekcyjnym.

W zakładach fryzjerskich, zgodnie z ustaleniami Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Kaliszu, nie wymagano wprowadzenia sterylizacji nożyczek parą wodną w nadciśnieniu.

Podstawowym sposobem ochrony klientów przed zagrożeniem przeniesienia chorób zakaźnych oraz bakteryjnych i grzybiczych w skontrolowanych zakładach była dezynfekcja narzędzi oraz dezynfekcja rąk i powierzchni.

W gabinetach kosmetycznych i salonach tatuażu narzędzia, które mogą powodować naruszenie ciągłości tkanki muszą być bezwzględnie poddane procesowi sterylizacji. Spośród skontrolowanych 32 obiektów tej grupy w pięciu były na wyposażeniu autoklawy, trzech właścicieli obiektów miało podpisaną umowę z firmami zewnętrznymi na usługi sterylizacji, pozostałe odeszły od zabiegów inwazyjnych stosując manicure bezczątkowy tzw. manicure ekologiczny. W 10 zakładach kosmetycznych i 4 salonach tatuażu stosowany był do wykonywania usług sprzęt jednorazowego użycia (igły, ostrza) – tj. 31 % w stosunku do wszystkich skontrolowanych w tej grupie. Po wykonywanych zabiegach zużyte igły i ostrza odkładane były do twardych, oznakowanych pojemników i odbierane przez firmy zajmujące się tego typu działalnością.

Wszystkie zakłady posiadały stosowne umowy z profesjonalnymi firmami na odbiór i utylizację odpadów niebezpiecznych.

W 2016 roku nie przeprowadzono żadnej kontroli interwencyjnej. W ocenie służb sanitarnych w zakładach fryzjerskich, fryzjersko-kosmetycznych, odnowy biologicznej stan sanitarno-higieniczny ulega stałej poprawie.

3.6. Obiekty komunikacji publicznej

Dworce Autobusowe

Pod nadzorem Powiatowej Stacji Sanitarnej i Epidemiologicznej w Kaliszu znajduje się 1 dworzec autobusowy. W 2016 roku przeprowadzono 2 kontrole tego obiektu. Podczas kontroli nie stwierdzono rażących nieprawidłowości. Kontrolujący podtrzymali swoje stanowisko z 2015 roku dot. potrzeby wniesienia zmian w zakresie przeprowadzanych prac porządkowych wewnątrz autobusów, jak również zasadności prowadzenia harmonogramu z przeprowadzanych czynności. Harmonogram pozwoliłby na ustalenie czy częstotliwość, zakres poszczególnych prac jest wystarczająca oraz pozwoliłby ustalić odpowiedzialność za ewentualne nieprawidłowości w stanie porządkowym.

Dworce Kolejowe

Pod nadzorem Powiatowej Stacji Sanitarnej i Epidemiologicznej w Kaliszu znajduje się 1 dworzec kolejowy. W 2016 roku przeprowadzono 1 kontrolę podczas, której nie stwierdzono nieprawidłowości w stanie sanitarno-porządkowym obiektu oraz jego otoczenia.

3.7. Ustępy publiczne

W 2016 roku na terenie miasta Kalisza służby sanitarne skontrolowały 4 ustępy publiczne na 6 zewidencjonowanych, co stanowiło 100 % wszystkich czynnych obiektów. Szalety publiczne przy ul. Babina 1 oraz Babina 11 w minionym roku nie były udostępnione dla klientów. Stan sanitarno-porządkowy pozostałych ustępów nie budził zastrzeżeń. Pomieszczenia i urządzenia sanitarne skontrolowanych obiektów utrzymane były w czystości, odpowiednio myte i dezynfekowane oraz sprawne technicznie. W każdym obiekcie zapewniono w odpowiedniej ilości środki higieny, tj. mydło w płynie, papier toaletowy oraz ręczniki jednorazowe.

3.8. Cmentarze i Zakłady Usług Pogrzebowych

Na terenie miasta Kalisza znajduje się 10 cmentarzy i 8 Zakładów Usług Pogrzebowych. W roku 2016 skontrolowano 4 cmentarze i 1 Zakład Usług Pogrzebowych, Zakład Kremacji KREMULUS oraz chłodnie do przechowywania zwłok przy Cmentarzu Miejskim. Ponadto skontrolowano 2 samochody pogrzebowe. Kontrole nie wykazały nieprawidłowości.

Na terenie Cmentarza Komunalnego w Kaliszu zostały zakończone prace modernizacyjne kaplicy przedpogrzebowej.

3.9. Baseny kąpielowe

Pod nadzorem PSSE w Kaliszu w 2016 roku znajdują się dwa baseny kąpielowe kryte oraz jeden Park Wodny. Ww. obiekty świadczą usługi całorocznie. Od początku 2016 roku na basenach pobrano łącznie 181 próbek wody (w tym: w 128 próbkach oznaczano parametry bakteriologiczne, w 8 próbkach parametry chemiczne, a w 45 próbkach parametry chemiczne i bakteriologiczne) oraz 4 próbki wody ciepłej z nieszczelności basenowych w kierunku bakterii *Legionella* sp.

W 2016 roku przeprowadzono kontrolę stanu sanitarnego wszystkich basenów (100%). Kontrolami objęto pomieszczenia basenów: poczekalnie, szatnie, rozbieralnie, ustępy, natryski, zaplecze techniczne. Nieprawidłowości nie stwierdzono.

3.10. Hałas komunalny

W 2016 roku do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Kaliszu wpłynęła jedna interwencja dot. uciążliwości spowodowanych hałasem emitowanym do środowiska. Zgodnie z przepisami interwencja została przekazana do organu właściwego, tj. Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska – Delegatura w Kaliszu.

3.11. Inne obiekty użyteczności publicznej

W 2016 roku skontrolowano 13 obiektów, wśród nich: hale sportowe, pralnie, stacje paliw, kina, parki. Podczas kontroli pralni „Perła” przy ul. Kordeckiego 17 w Kaliszu stwierdzono następujące uchybienia:

- nieprawidłową gospodarkę odpadami komunalnymi,
- nieuporządkowany teren wokół budynku,
- zły stan techniczny budynku, w którym znajduje się punkt przyjęć i wydawania bielizny.

Kontrola sprawdzająca wykazała wykonanie wydanych zaleceń.

3.12. Interwencje

W minionym roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Kaliszu rozpatrzył 2 interwencje. Jedna dot. stanu sanitarnego budynku wielolokalowego przy ul. Ciasnej 21 w Kaliszu. Podczas kontroli stwierdzono brak czystości na klatce schodowej budynku (widoczne pajęczyny, brudna posadzka na parterze, mokre plamy i wyczuwalny zapach moczu). Ustalono, że przyczyną częstego nieporządku na parterze budynku są zachowania osób w stanie kryzysu (lokatorów, jak i osób postronnych). Zalecono osobie odpowiedzialnej za utrzymanie czystości i porządku niezwłoczne doprowadzenie klatki schodowej do właściwego stanu sanitarno-porządkowego. Wobec zobowiązanego zastosowano środek oddziaływania wychowawczego w postaci pouczenia. Druga dot. stanu higieniczno-sanitarnego Bajkolandu HALIGALI przy ul. Częstochowskiej 17 w Kaliszu. Podczas kontroli stwierdzono następujące nieprawidłowości: brak informacji o zakazie palenia, nieskuteczny system utrzymania czystości i porządku na terenie obiektu - brak wystarczającej ilości środków chemicznych i sprzętu porządkowego do mycia pomieszczeń i elementów jego wyposażenia. Łącznie w związku z interwencjami przeprowadzono 2 kontrole sanitarne oraz wydano 1 decyzję rachunkową.

3.13. Podsumowanie

1. W okresie sprawozdawczym we wszystkich skontrolowanych obiektach nie odnotowano rażących nieprawidłowości w stanie sanitarno-porządkowym.
2. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Kaliszu zwrócił uwagę na fakt, iż wyłączenie z użytkowania w centrum miasta dwóch szaletów publicznych stanowić może utrudnienie w utrzymaniu higieny sanitarnej, a szczególnie w tej jego części, w której koncentruje się życie publiczne.
3. Błędnie kierowane do tutejszego organu prośby o interwencje dot. między innymi utrzymania właściwego stanu higieniczno-sanitarnego lokali mieszkalnych przekazywane są zgodnie z kompetencjami.
4. Na terenie Cmentarza Komunalnego w Kaliszu zostały zakończone prace związane z modernizacją kaplicy przedpogrzebowej.
5. W ocenie służb sanitarnych w zakładach fryzjerskich, fryzjersko-kosmetycznych, odnowy biologicznej stan sanitarno-higieniczny ulega stałej poprawie.

IV STAN SANITARNY PODMIOTÓW LECZNICZYCH

4.1. Zakłady opieki zdrowotnej – ogółem

W 2016 roku Państwowa Inspekcja Sanitarna skontrolowała stan sanitarny 41 placówek, co stanowi 33,1% ogółu podmiotów leczniczych ujętych w ewidencji (tab.15).

Tab.15 Udział placówek niepublicznych w ogólnej liczbie zakładów opieki zdrowotnej

Rok	Ogólna liczba podmiotów leczniczych	Ogólna liczba podmiotów leczniczych niepublicznych	% podmiotów leczniczych niepublicznych
2014	136	131	96,3%
2015	128	125	97,7%
2016	124	119	96%

Wśród wszystkich skontrolowanych obiektów 9,76% stanowiły placówki publiczne, 90,24%, natomiast placówki niepubliczne. Spośród ogółu skontrolowanych obiektów w 17,1 % stwierdzono zły stan sanitarny.

Uchybienia dotyczyły: złego stanu sanitarno - technicznego ścian, schodów zewnętrznych obiektu, uszkodzonej glazury podłogowej, uszkodzonej armatury przy stanowiskach mycia rąk, uszkodzonej powierzchni mebli w pomieszczeniach uniemożliwiającej mycie i dezynfekcję, w gabinecie urologicznym brak bezpośredniego połączenia z pomieszczeniem higieniczno – sanitarnym wyposażonym dodatkowo w miskę sedesową. Ocenę szczegółową stanu sanitarnego przedstawia tabela 16.

Tab. 16 Ocena stanu sanitarnego podmiotów leczniczych w 2016r. w mieście Kaliszu

Podmioty lecznicze		m. Kalisz
<i>Lecznictwo zamknięte</i>		
Szpital	Skontrolowano	2
	Stwierdzono zły stan sanitarny	1
Zakład pielęgnacyjno- opiekuńczy	Skontrolowano	1
	Stwierdzono zły stan sanitarny	0
<i>Lecznictwo otwarte - ambulatoryjne</i>		
Publiczne	Skontrolowano	35
	Stwierdzono zły stan sanitarny	1
Niepubliczne	Skontrolowano	3
	Stwierdzono zły stan sanitarny	5
<i>Ogółem</i>	<i>Skontrolowano</i>	41
	<i>Stwierdzono zły stan sanitarny</i>	7

4.2. Zakłady lecznictwa zamkniętego

4.2.1. Stan techniczny i funkcjonalny zakładów lecznictwa zamkniętego.

Podmiot leczniczy rozmieszczony w kilku obiektach, oddalonych od macierzystej jednostki. Obiekty są zróżnicowane pod względem stanu technicznego i organizacji działalności.

W 2016 roku w Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym im. Ludwika Perzyny w Kaliszu przeprowadzono: 3 kontrole stanu sanitarnego, 4 kontrole interwencyjne, 1 kontrolę dot. pionu położniczo- noworodkowego, 1 kontrolę funkcjonowania zespołu oraz komitetu kontroli zakażeń szpitalnych oraz 8 kontroli sprawdzających wykonanie obowiązków decyzji.

Wojewódzki Szpital Zespolony im. Ludwika Perzyny w Kaliszu – budynek przy ul. Poznańskiej 79

Spośród skontrolowanych oddziałów szpitala stan sanitarny oceniono jako zły w Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym im. Ludwika Perzyny przy ul. Poznańskiej 79 w: oddziałach rehabilitacyjnym, stacji dializ, chorób wewnętrznych i gastroenterologii I odcinki C i D, chorób wewnętrznych II odcinek A, zakładzie diagnostyki laboratoryjnej, zakładzie usprawniania leczniczego, szpitalnym oddziale ratunkowym, częściowo w zakładzie patomorfologii tj. w sali sekcyjnej a także ciągach komunikacyjnych, kondygnacji 01, zapleczu szpitalnym: holu prowadzącym do tunelu łączącego budynek szpitalny z budynkiem technicznym. Uchybienia dotyczyły: zniszczonej, skorodowanej powierzchni kratki wentylacyjnej oraz odprysków farby grzejnika w sali zabiegowej pracowni hemodynamiki, zniszczonej, skorodowanej powierzchni kratki wentylacyjnej oraz panelu anestezjologicznego w sali operacyjnej, zniszczonej, skorodowanej powierzchni podnóżków w salach operacyjnych, zniszczonej malatury wózków służących do transportu zwłok, uszkodzonej powierzchni mebli (regałów, szafek) uniemożliwiającej mycie i dezynfekcję. Wpływ na ocenę negatywną w/w oddziałów i pomieszczeń ma ich stan techniczny i niedostosowanie do obowiązujących wymogów zawartych w przepisach. Szpitale przy ul. Poznańskiej 79 oraz przy ul. Toruńskiej 7 posiadają opracowany program dostosowawczy, który uzyskał opinię Wielkopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Poznaniu z dnia 11.05.2012 r. Program dostosowawczy realizowany jest na bieżąco, ma na celu dostosowanie poszczególnych oddziałów i pomieszczeń szpitalnych do obowiązujących przepisów.

Na uchybienia techniczne stwierdzone w czasie kontroli kompleksowych rzutu na stan sanitarny obiektu wydano 1 decyzję administracyjną na bieżące uchybienia oraz 13 decyzji zmieniających - przedłużających terminy obowiązujących od 2006 r. decyzji oraz 2 decyzje w sprawie opłat za czynności kontrolne. Przeprowadzono 2 kontrole interwencyjne dot. złych warunków sanitarno – technicznych i higienicznych w oddziałach chorób wewnętrznych I i II. Na zły stan sanitarno-techniczny pomieszczeń w/w oddziałów obowiązują decyzje Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Kaliszu, uchybień natury sanitarno – higienicznej nie stwierdzono. W roku 2016 wykonano: modernizację stacji sprężonego powietrza oraz stacji pomp próżniowych, hydroforni, modernizację dwóch wind szpitalnych, modernizację oddziału chorób wewnętrznych II odcinek B, remont budynku tlenowni.

Wojewódzki Szpital Zespolony im. Ludwika Perzyny w Kaliszu – budynki przy ul. Toruńskiej 7

Szpital mieści się w 3 budynkach. Zły stan sanitarno-techniczny stwierdzono w oddziałach: ginekologicznym, psychiatrycznym, zakaźnym, rehabilitacji dziennej dla dzieci oraz zapleczu szpitala. Uchybienia dotyczyły: złego stanu sanitarno–technicznego mebli, uszkodzonej malatury ścian, uszkodzonej powierzchni wykładziny podłogowej oraz glazury podłogowej, wyposażenie sanitariatów dla pacjentów w wanny, odzieży roboczej personelu pranej we własnym zakresie, uszkodzonej powierzchni termo torby i pojemnika do transportu materiału biologicznego do badań laboratoryjnych, powierzchni krzesła i fotela uniemożliwiającej mycie i dezynfekcję, brak rozdziału odzieży wierzchniej od roboczej, w pomieszczeniu porządkowym stacjonowania zespołu pogotowia ratunkowego brak możliwości prawidłowego przechowywania sprzętu po zakończonym sprzątnięciu, sprzęt sterylny przechowywany wspólnie ze sprzętem niesterylnym, uszkodzona powierzchnia drzwi wejściowych do magazynu odpadów medycznych.

Na stwierdzone podczas kontroli uchybienia zostanie wydana decyzja administracyjna.

Stan techniczny nadzorowanej placówki przy ul. Toruńskiej w porównaniu do roku ubiegłego nie uległ poprawie.

KALMEDICA Sp. z o. o. ul. Częstochowska 71-75 w Kaliszu

Podmiot świadczy działalność leczniczą od dnia 01.01.2012 r. Obiekt usytuowany jest w budynku czterokondygnacyjnym, przystosowanym dla osób niepełnosprawnych. Jest szpitalem wielospecjalistycznym, posiada 34 łóżka zabiegowe z zakresu: chirurgii dla dorosłych i dzieci, laryngologii, chirurgii urazowo – ortopedycznej, urologii, okulistyki oraz poradnie specjalistyczne: neurochirurgiczna, urologiczna, otolaryngologiczna, chirurgii urazowo - ortopedycznej, okulistycznej dla dorosłych i dzieci, leczenia zęza. Szpital posiada aktualny certyfikat jakości ISO. Blok operacyjny składa się z 4 sal operacyjnych, funkcjonuje lokalna i podręczna sterylizatornia. Stan sanitarno - techniczny bardzo dobry. W 2016 roku przeprowadzono 1 kontrolę stanu sanitarnego. Uchybień nie stwierdzono.

Niepubliczny Zakład Specjalistycznej i Pielęgniarskiej Opieki Zdrowotnej SALUS Kalisz ul. Zagorzynek 34

Zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy posiada 107 łóżek zlokalizowanych na parterze: 2 sale dwuosobowe, 2 sale czteroosobowe, 9 sal pięcioosobowych oraz na pierwszym piętrze: 2 sale jednoosobowe, 3 sale dwuosobowe, 14 sal trzyosobowych. Stan sanitarno-techniczny i sanitarno-higieniczny bardzo dobry. Obiekt usytuowany jest w budynku przystosowanym dla osób niepełnosprawnych. Posiada własną kotłownię gazową. W placówce opracowane są i wdrożone procedury higieniczne. W roku sprawozdawczym przeprowadzono 1 kontrolę kompleksową oraz 1 kontrolę na interwencję dot. obecności gryzoni w podmiocie leczniczym. Uchybień podczas przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono.

4.2.2. Zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków

Wojewódzki Szpital Zespolony im L. Perzyny ul. Poznańska 79, 62-800 Kalisz

Zaopatrzenie w wodę

Podstawowym źródłem zaopatrzenia szpitala w wodę jest wodociąg sieciowy Kalisz. Jakość wody pod względem fizyko-chemicznym oraz pod względem bakteriologicznym – dobra. Woda ciepła jest podgrzewana przez własną kotłownię oraz poprzez wykorzystanie energii słonecznej (instalacja solarna). W 2016 roku nie badano próbek wody ciepłej na obecność bakterii z rodzaju Legionella. Rezerwowym źródłem zaopatrzenia są dwa zbiorniki retencyjne o pojemności 1000 m³ każdy. Ilość wody uzdatnionej w zbiornikach wystarcza na zaopatrzenie szpitala przez okres 4 dób. Jakość wody w szpitalu jest monitorowana na bieżąco (1 x w miesiącu). W 2016 roku jednorazowo odnotowano przekroczenie parametrów mikrobiologicznych tj. ogólną liczbę mikroorganizmów w 22° C po 72 h >300 j.t.k./1 ml oraz obecność bakterii z grupy coli. Po natychmiastowo podjętych działaniach naprawczych jakość wody nie wykazała przekroczeń parametrów mikrobiologicznych. W minionym roku nie zanotowano przerw w dostawie wody zimnej i ciepłej. Nie zgłoszono awarii sieci.

Odprowadzanie ścieków

Ścieki pochodzące ze szpitala przy ul. Poznańskiej są odprowadzane do miejskiej sieci kanalizacyjnej i nie podlegają dezynfekcji. Wyjątek stanowią ścieki pochodzące z zakładu patomorfologii oraz laboratorium (pracowni mikrobiologicznej), które po dezynfekcji trafiają do niezależnej instalacji z odstojnikiem, gdzie następuje ich uśrednianie.

Wojewódzki Szpital Zespolony – Budynki Szpitala przy ul. Toruńskiej 7

Zaopatrzenie w wodę

Szpital jest zaopatrywany w wodę z wodociągu sieciowego Kalisz. W 2016 roku badania jakości wody przeznaczonej do spożycia prowadzone były w ramach kontroli wewnętrznej. W minionym roku nie badano wody ciepłej na obecność bakterii z rodzaju Legionella

Rezerwowe źródło zaopatrzenia w wodę stanowi zbiornik wody o pojemności 50 m³ gromadzący wodę wodociągową, która poddawana jest dodatkowemu uzdatnianiu w szpitalnej stacji uzdatniania wody. Po uzdatnieniu woda magazynowana jest w zbiorniku wody uzdatnionej o pojemności 500 m³. Woda uzdatniana poddawana jest dezynfekcji poprzez dozowanie podchlorynu sodu. Ilość wody uzdatnionej w zbiorniku wystarcza na zaspokojenie potrzeb szpitala na okres 4 dób. Istnieje również możliwość podawania wody z sieci wodociągu kaliskiego z innego przyłącza z pominięciem zbiorników zapasowych i szpitalnej stacji uzdatniania wody. W minionym roku nie odnotowano przerw w dostawie wody zimnej i ciepłej ani awarii sieci.

Odprowadzenie ścieków

Ścieki ze szpitala są odprowadzane do miejskiego systemu kanalizacji zbiorowej. Ścieki z Oddziału Zakaźnego przed wprowadzeniem do kanalizacji poddawane są dezynfekcji, przy wykorzystaniu podchlorynu sodu, dawkowanego automatycznie.

KALMEDICA s.c. 62-800 Kalisz, ul. Częstochowska 71-75

Zaopatrzenie w wodę

Podstawowym źródłem zaopatrzenia w wodę Szpitala jest wodociąg sieciowy w Kaliszu. Badania jakości wody w obiekcie prowadzone są w ramach kontroli wewnętrznej. Jakość wody dobra. Rezerwowym źródłem zaopatrzenia w wodę są 4 zbiorki polietylenowe ELBI, każdy o pojemności 2000 l. W minionym roku nie prowadzono badania wody ciepłej na obecność pałeczek z rodzaju Legionella.

Odprowadzenie ścieków

Ścieki z budynku odprowadzane są do zbiorowego systemu kanalizacyjnego.

Niepubliczny Zakład Specjalistycznej i Pielęgniarskiej Opieki Zdrowotnej SALUS Kalisz ul. Zagorzynek 34

Zaopatrzenie w wodę

Podstawowym źródłem zaopatrzenia w wodę jest wodociąg sieciowy w Kaliszu. W 2016 roku badania jakości wody w obiekcie prowadzone były w ramach kontroli wewnętrznej. Jakość wody dobra. Rezerwowym źródłem zaopatrzenia w wodę jest zapasowy zbiornik wody o objętości 10 m³.

Odprowadzenie ścieków

Ścieki z budynku odprowadzane są do zbiorowego systemu kanalizacji miejskiej.

4.2.3. Sterylizacja**Wojewódzki Szpital Zespolony im. L. Perzyny ul. Poznańska 79 Kalisz**

Szpital posiada w swojej strukturze centralną sterylizatornię oraz 1 podręczną sterylizatornię. Najbardziej popularną metodą sterylizacji w placówce jest autoklawowanie oraz sterylizacja plazmowa sprzętu termolabilnego.

Wyposażenie w sprzęt do sterylizacji przedstawia tabela 17.

Tab.17. Wyposażenie w sprzęt do sterylizacji Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego w Kaliszu

Nazwa	Typ	Rok produkcji	Producent
Sterylizator parowo-formaldehydowy	GE 2612 ERC-2	1999	Getinge
Sterylizator parowy Getinge	HS 6613EM-2	2005	Getinge
Sterylizator plazmowy	STT-RRAD 100S	2008	Johson- Johson
Sterylizator parowy Getinge	HS 6613EM-2	2015	Getinge
Sterylizator parowy STATIM 7000	STATIM 7000	2013	SciCan

Laboratorium mikrobiologiczne wyposażone jest w 2 urządzenia sterylizujące:

1. sterylizator parowy pionowy ASV rok produkcji 1986
2. sterylizator parowy pionowy ASV rok produkcji 1989.

Nieprawidłowości w zakresie sterylizacji nie stwierdzono.

KALMEDICA Sp. z o. o. w Kaliszu przy ul. Częstochowskiej 71-75

Zakład posiada w swojej strukturze lokalną sterylizatornię oraz 1 podręczną sterylizatornię na bloku operacyjnym przy Sali operacyjnej okulistycznej. Wyposażenie w sterylizatory: sterylizatory parowe 5 sztuk typu MELAG (rok produkcji 2011 - 4 sterylizatory i 1 sterylizator z 2012 r.).

Niepubliczny Zakład Specjalistycznej Pielęgniarskiej Opieki Zdrowotnej SALUS
w Kaliszu ul. Zagorzynek 34

Podmiot zawarł umowę na wykonywanie usług sterylizacyjnych w dniu 01.01.2013 r. z KALMEDICA Sp. z o. o. w Kaliszu ul. Częstochowska 71-75 na czas nieokreślony.

W świetle obowiązujących przepisów kierownicy podmiotów leczniczych zobligowani są do zapewnienia warunków skutecznej sterylizacji oraz prowadzenia dokumentacji procesów sterylizacji. Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej podczas prowadzonych kontroli aktualizują rejestr urządzeń sterylizujących, kontrolują dokumentację procesów sterylizacji oraz prawidłowość kontroli wewnętrznej procesu sterylizacji.

4.2.4. Żywienie pacjentów w szpitalu

Wojewódzki Szpital Zespolony im. L. Perzyny w Kaliszu –
budynki przy ul. Poznańskiej 79 i Toruńskiej 7

W 2016 roku w Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym im. L. Perzyny w Kaliszu prowadzono nadzór nad żywieniem pacjentów. Szpital korzystała z usług wyspecjalizowanej firmy Handlowo – Usługowej Dymarczyk i Górczyński s.c. Kalisz ul. Częstochowska 61. Przygotowywanie posiłków odbywa się w pomieszczeniach gimnazjum nr 9 w Kaliszu ul. Hanki Sawickiej 22-24. Posiłki pakowane są w gimnazjum w naczynia jednorazowe, przewożone specjalistycznym samochodem i rozdzielane na poszczególne oddziały.

W gimnazjum w zakresie żywienia stosuje się zasady dobrej praktyki higienicznej i produkcyjnej oraz systemu HACCP. Opracowane są wymagane instrukcje, procedury, prowadzone są rejestry i zapisy z zakresu tych praktyk.

Niepubliczny Zakład Specjalistycznej i Pielęgniarskiej Opieki Zdrowotnej „SALUS” ul.
Zagorzynek 34

Żywienie pacjentów odbywa się w systemie cateringowym - posiłki przygotowywane są i dostarczane przystosowanym transportem w odpowiednich naczyniach z Restauracji MARGO Kalisz ul. Łódzka 151.

KALMEDICA sp. z o o ul. Częstochowska 71/75

Żywnienie w formie cateringu, posiłki dostarczane są na zasadzie indywidualnych potrzeb pacjenta, telefonicznie z różnych restauracji.

4.2.5. Gromadzenie i unieszkodliwianie odpadów

Wojewódzki Szpital Zespolony im. L. Perzyny ul. Poznańska 79 Kalisz

Na stanowiskach pracy opracowane i wdrożone są procedury z zakresu prawidłowego postępowania z odpadami. W trakcie kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości w sposobie postępowania z odpadami komunalnymi. Odpady zbierane są do worków foliowych, a następnie przechowywane w kontenerach i pojemnikach w wydzielonym miejscu (zadaszonym z betonową posadzką).

Pojemniki są regularnie opróżniane i wywożone przez specjalistyczną firmę Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych „PUK” S. A., ul. Bażancia 1A 62-800 Kalisz - (dotyczy Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego w Kaliszu przy ul. Poznańskiej 79 oraz ul. Toruńskiej 7) na składowisko odpadów komunalnych. W szpitalach prowadzi się ewidencję odpadów z podziałem na poszczególne grupy zgodnie z ustawą o odpadach i katalogiem odpadów.

Zużyte świetlówki, odczynniki laboratoryjne, wywoływacze i utrwalacze oraz inne odpady zawierające rtęć są zbierane, a następnie odbierane przez uprawnione firmy. Szczątki pooperacyjne i po zabiegowe z bloku operacyjnego, oddziału położniczo-ginekologicznego i prosektorium składowane są w odpowiednich pojemnikach w brudownikach, oznakowane i transportowane do zamrażarek, gdzie przechowywane są do czasu odbioru i wywozu do unieszkodliwienia termicznego. Odbiorem, transportem i unieszkodliwianiem odpadów medycznych zajmuje się Zakład Utylizacji Odpadów Medycznych Sp. z o. o. ul. Sulańska 11, 62-510 Konin. Odbiorca posiada zezwolenie w zakresie odzysku, unieszkodliwiania, zbierania i transportu odpadów wydane decyzją Wojewody Wielkopolskiego o Nr SR.V - 2..6620-183/07 ważne do dnia 20.12.2016 r. Karty przekazania odpadów oraz karty ewidencji odpadów dostępne są do wglądu w Dziale Logistyki.

Do odbioru odpadów medycznych używane są pojemniki typu 2401, które są codziennie dezynfekowane przez Zakład Utylizacji Odpadów w Koninie.

Podczas kontroli bieżącej stwierdzono uchybienia: uszkodzona powierzchnia glazury ściennej w magazynie odpadów medycznych w szpitalu przy ul. Poznańskiej 79, uszkodzona powierzchnia drzwi wejściowych do magazynu odpadów medycznych w szpitalu przy ul. Toruńskiej 7.

Przeprowadzono 1 kontrolę na interwencję w Szpitalu przy ul. Toruńskiej 7 dot. nieprawidłowego transportu zbieranych odpadów medycznych przez pracowników transportu wewnętrznego. Podczas kontroli nieprawidłowości nie stwierdzono.

KALMEDICA Sp. z o. o. w Kaliszu ul. Częstochowska 71 – 75

Odpady medyczne ze szpitala KALMEDICA Sp. z o. o. w Kaliszu ul. Częstochowska 71 – 75 odbiera, transportuje do miejsca utylizacji firma Transport i Utylizacja Odpadów Medycznych EKOMED – Piotr Wojciechowski 62-800 Kalisz ul. H. Sawickiej 60, umowa nr 303 z dnia 02.01.2012r. Szpital posiada pozwolenie na wytwarzanie odpadów z dnia 17.07.2012 r. nr WSRK.6221.18.2012 wydane przez Prezydenta Miasta Kalisz ważne do dnia 18 lipca 2022 r.

Niepubliczny Zakładu Specjalistycznej Pielęgniarskiej Opieki Zdrowotnej SALUS w Kaliszu ul. Zagorzynek 34

Odpady medyczne odbiera i transportuje do miejsca utylizacji firma PHU EPAK ul. Górnośląska 77/80, 62-800 Kalisz, umowa z dnia 26.01.2010r. nr 510/10. Podmiot leczniczy posiada zatwierdzony program gospodarki odpadami z dnia 14.11.2012r. nr WSRK.6230.15.2012 ważny do 14.11.2022r.

4.2.6. Pralnictwo i gospodarka bielizną szpitalną

Postępowanie z bielizną szpitalną we wszystkich 3 w/w placówkach określają opracowane procedury, które są wdrożone do stosowania w poszczególnych oddziałach. Usługi pralnicze w Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym Kalisz ul. Poznańska 79 oraz w Niepublicznym Zakładzie Specjalistycznej i Pielęgniarskiej Opieki Zdrowotnej SALUS w Kaliszu ul. Zagorzynek 34, KALMEDICA Sp. z o. o. ul. Częstochowska 71-75, 62-800 Kalisz świadczy: PRALNIA LUBOŃ Sp. z o. o. Sp. komandytowa 62-030 Luboń, ul. Szkolna 1 B.

W Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym im. L. Perzyny ul. Toruńskiej 7 w oddziale onkologii stwierdzono pranie bielizny roboczej przez personel we własnym zakresie.

Kontrolę przeprowadzono w pomieszczeniach Pralni LUBOŃ wynajmowanych od Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego przy ul. Poznańskiej 79 w Kaliszu. Uchybień nie stwierdzono.

4.3. Zakłady Lecznictwa Ambulatoryjnego

W Kaliszu w 2016 roku świadczeń w systemie ambulatoryjnym udzielały przychodnie i poradnie (122 podmioty lecznicze). Nadal stwierdza się dużą zmienność podmiotów (zamykanie i otwieranie nowych działalności). Obiekty realizują programy dostosowawcze mające na celu dostosowanie placówek dla potrzeb osób niepełnosprawnych.

Skontrolowano stan sanitarny 38 placówek lecznictwa ambulatoryjnego. Wśród zwizytowanych placówek zły stan sanitarny stwierdzono w 6 podmiotach tj. w 15,8% skontrolowanych zakładów. Zawarte w protokołach kontroli uchybienia dotyczyły złego stanu sanitarno-technicznego obiektów: uszkodzonej glazury podłogowej, uszkodzonej powierzchni stopni schodów wejściowych, uszkodzonej powierzchni tapicerki stołów do masażu, uszkodzonej, skorodowanej powierzchni części metalowych poszczególnych kozetek, stolików, uszkodzonej armatury przy stanowiskach mycia i dezynfekcji rąk, braku miski ustępowej w pomieszczeniu higieniczno-sanitarnym przy gabinecie urologicznym, braku procedury postępowania z powierzchnią zanieczyszczoną materiałem biologicznym, nieprawidłowo przechowywanego sprzętu po zakończonym sprzątnięciu, przechowywania sprzętu medycznego sterylnego wspólnie ze sprzętem niesterylnym w szufladach, powierzchni krzesła uniemożliwiającej mycie i dezynfekcję, braku pojemnika na ręczniki przy stanowisku mycia i dezynfekcji rąk, braku opracowanej procedury postępowania z gazą, podkładami stosowanymi podczas zabiegów rehabilitacyjnych, brudnej, zakurzonej powierzchni aparatu do znieczuleń w sali operacyjnej, braku dokumentacji potwierdzającej przeprowadzanie kontroli wewnętrznych w obszarze realizacji działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych w podmiocie leczniczym

W roku 2016 wydano 3 decyzje administracyjne, 7 decyzji w sprawie opłat za czynności kontrolne. Nałożono mandat karny w kwocie 100 zł.

4.3.1. Postępowanie z czystą i brudną bielizną

Nieprawidłowości nie stwierdzono.

4.3.2. Postępowanie z odpadami medycznymi

Nieprawidłowości nie stwierdzono. Na terenie miasta działa sześć specjalistycznych firmy zajmujących się transportem odpadów medycznych:

1. Transport i Utylizacja Odpadów Medycznych „EKOMED” Piotr Wojciechowski, ul. H. Sawickiej 60, 62-800 Kalisz; Nr zezwolenia na transport – WSRK. 7667-22/07, wydane decyzją Prezydenta Miasta Kalisza , ważne do 31.12.2017r.
2. Zakład Utylizacji Odpadów Medycznych sp. z o.o., ul. Sułańska 11, 62-510 Konin; Nr zezwolenia na transport –SR.V- 2.6620-183/07, wydane decyzją Wojewody Wielkopolskiego, ważne do 20.12.2016r.
3. Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe „HYGEA” Czesław Golik, ul. Szkolna 21, 64-720 Lubasz; Nr zezwolenia na transport – znak OS.6233.36.2012.KB wydane decyzją przez Starostę Czarnkowsko - Trzcianieckiego, ważne do 03.01.2023r.
4. P.H.U. „EPAK” ul. Górnośląska 77/50, 62-800 Kalisz; Nr zezwolenia na transport – WSRK. 7667-20/07, wydane decyzją Prezydenta Miasta Kalisza , ważne do 31.12.2017r.
5. P.P.H.U. „MARDO” Jolanta Janiak 62-580 Grodziec ul. Wiejska 15, Nr zezwolenia na transport – WO. 7648-201/08, wydane przez Starostę Konińskiego, ważne do 13.08.2018r.
6. Zakład Oczyszczania i Gospodarki Odpadami „MZO” S.A. 63-400 Ostrów Wielkopolski ul. Staroprzygodzka 138, Nr zezwolenia na transport – RPŚ.6230.16.2011 wydane przez Starostę Powiatu Ostrowskiego, ważne do 22.11.2021r.

4.3.3. Utrzymanie czystości pomieszczeń i porządku

W większości przypadków czystość bieżąca w pomieszczeniach kontrolowanych podmiotach leczniczych była zachowana. W jednym podmiocie leczniczym stwierdzono brudną, zakurzoną powierzchnię aparatu do znieczuleń w sali operacyjnej, nałożono mandat karny na kwotę 100zł. W jednym podmiocie stwierdzono brak procedury postępowania z powierzchnią zanieczyszczoną materiałem biologicznym.

4.3.4. Ocena procedur dezynfekcyjnych oraz w zakresie antyseptyki rąk u personelu medycznego

W 2 placówkach (5,3% ogółu skontrolowanych) stwierdzono nieprawidłowości: brak pojemnika na ręczniki przy stanowisku mycia i dezynfekcji rąk, uszkodzona armatura przy stanowiskach mycia i dezynfekcji rąk. Dobór środków do dezynfekcji rąk nie budził zastrzeżeń.

4.3.5. Ocena procedur sterylizacyjnych

W jednym podmiocie sprzęt medyczny sterylizowany przechowywano wspólnie ze sprzętem niesterylizowanym w szufladach. W pozostałych placówkach uchybień nie stwierdzono.

4.4. Praktyki lekarskie

W 2016 roku Państwowa Inspekcja Sanitarna skontrolowała stan sanitarny 30 placówek (indywidualna praktyka lekarska, indywidualna praktyka lekarzy dentyków, indywidualna specjalistyczna praktyka lekarska, indywidualna specjalistyczna praktyka lekarzy dentyków, grupowa praktyka lekarska, grupowa praktyka lekarzy dentyków), stanowi to 6,9% ogółu placówek ujętych w ewidencji (432 podmiotów).

W 2016 roku uchybień nie stwierdzono.

4.4.1. Postępowanie z czystą i brudną bielizną

Nieprawidłowości nie stwierdzono

4.4.2. Postępowanie z odpadami medycznymi

Nieprawidłowości nie stwierdzono. Placówki skontrolowane posiadały aktualną procedurę postępowania z odpadami medycznymi.

4.4.3. Utrzymanie czystości pomieszczeń i porządku

W zakresie czystości pomieszczeń i porządku uchybień nie stwierdzono.

4.4.4. Ocena procedur dezynfekcyjnych i antyseptyki rąk

Uchybień w zakresie procedur dezynfekcyjnych nie stwierdzono. Dobór środków do dezynfekcji rąk nie budził zastrzeżeń.

4.4.5. Ocena procedur sterylizacyjnych

Uchybień nie stwierdzono.

4.5. Praktyki pielęgniarskie

W 2016 roku Państwowa Inspekcja Sanitarna skontrolowała stan sanitarny 2 placówek (indywidualna praktyka pielęgniarska, grupowa praktyka pielęgniarska), co stanowi 3,9% ogółu placówek ujętych w ewidencji - 51 obiektów. Skontrolowane obiekty nie budziły zastrzeżeń.

4.5.1. Postępowanie z czystą i brudną bielizną

Nieprawidłowości nie stwierdzono. W użyciu bielizna jednorazowego użytku.

4.5.2. Postępowanie z odpadami medycznymi

Nieprawidłowości nie stwierdzono.

4.5.3. Utrzymanie czystości pomieszczeń i porządku

Nieprawidłowości nie stwierdzono.

4.5.4. Ocena procedur dezynfekcyjnych i antyseptyki rąk

Nieprawidłowości w ocenie procedur dezynfekcyjnych nie stwierdzono. Dobór środków do dezynfekcji rąk nie budził zastrzeżeń.

4.5.5. Ocena procedur sterylizacyjnych

W kontrolowanych placówkach stosowany jest sprzęt jednorazowego użytku. Nieprawidłowości nie stwierdzono

4.6. Podsumowanie

1. W 2016 roku odsetek podmiotów leczniczych ocenionych negatywnie wyniósł 17,1% i jest wyższy w porównaniu z rokiem 2015 (11,3%).
2. W roku sprawozdawczym 2016 jest niższy w stosunku do roku ubiegłego, odsetek negatywnie ocenionych placówek niepublicznych i wyniósł 12,2%.
3. Najwięcej zastrzeżeń budził stan sanitarny Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego im. Ludwika Perzyny w Kaliszu, gdzie mimo prowadzonych w szerokim zakresie prac remontowych potrzeba poprawy stanu technicznego jest nadal duża. Poprawy stanu sanitarno-technicznego wymagają następujące oddziały: otolaryngologii, chirurgii twarzowo – szczękowej, chorób wewnętrznych II odc. A oraz chorób wewnętrznych I odc. C i D, psychiatryczny, szpitalny oddział ratunkowy, rehabilitacji, zakład leczniczego usprawniania oraz zaplecze szpitala.
4. Przedłużona do końca roku 2017 przez Ministerstwo Zdrowia realizacja programów dostosowawczych szpitali do obowiązujących przepisów, wymagać będzie od służb sanitarnych wnikliwego nadzoru w zakresie bezpiecznych warunków sanitarnych, w których udzielane są świadczenia medyczne.
5. Wszystkie placówki posiadają opracowane i wdrożone procedury zapewniające ochronę przed zakażeniami zakładowymi, nieprawidłowości w tym zakresie stwierdzono sporadycznie i dotyczyły: braku procedury postępowania z powierzchnią zanieczyszczoną materiałem biologicznym.

V WARUNKI SANITARNO-HIGIENICZNE ŚRODOWISKA PRACY

5.1. Działalność kontrolna w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego

5.1.1. Struktura zatrudnienia

W roku 2016 w ewidencji PSSE w Kaliszu zarejestrowanych było 215 zakładów, które zatrudniały ogółem 15790 pracowników. Przeważały zakłady małe do 100 zatrudnionych - 170, co stanowi 79 % ogółu wszystkich zakładów w ewidencji.

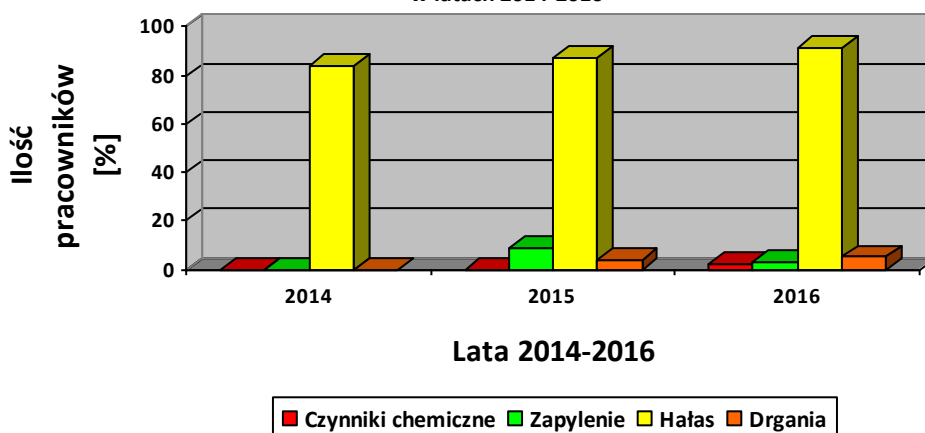
5.1.2. Narazenie na czynniki szkodliwe dla zdrowia

W roku sprawozdawczym w 13 zakładach stwierdzono przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń - NDS i najwyższych dopuszczalnych natężeń - NDN. W ponadnormatywnych stężeniach i natężeniach czynników szkodliwych pracowało ogółem 174 osób (tab. 18 i ryc.8).

Tab.18. Liczba pracowników pracujących w przekroczeniach NDS/NDN czynników szkodliwych dla zdrowia na stanowiskach pracy w latach 2014 – 2016.

Rodzaj czynników szkodliwych	Rok	Pracownicy pracujący w przekroczeniach NDS		Pracownicy pracujący w przekroczeniach NDN	
		liczba	%	liczba	%
<i>Zapylenie</i>	2014	0	0		
	2015	26	9		
	2016	6	3		
<i>Hałas</i>	2014			279	84
	2015			248	87
	2016			159	91
<i>Drgania</i>	2014			0	0
	2015			12	4
	2016			9	5
<i>Substancje chemiczne</i>	2014			0	0
	2015			0	0
	2016			4	2

Procentowa ilość osób zatrudnionych w przekroczeniach NDS i NDN w latach 2014-2016

Jak wynika z tabeli i wykresu większość osób pracujących w warunkach przekroczeń wartości NDS i NDN to pracownicy narażeni na działanie natężenia hałasu powyżej obowiązujących norm, następną grupą to pracownicy zatrudnieni w warunkach narażenia na ponadnormatywne zapylenie oraz wibrację miejscowej. W roku sprawozdawczym udało się poprawić warunki pracy w zakresie zapylenia. Obserwowany jest natomiast spadek pracowników narażonych na ponadnormatywny hałas oraz drgania. W jednym zakładzie stwierdzono również przekroczenie wartości NDS dla manganu występującego na stanowiskach pracy.

5.1.3. Kontrole w ramach nadzoru

W roku 2016 kontrolowane były zakłady, w których występowały istotne czynniki szkodliwe dla zdrowia zatrudnionych pracowników, tj. hałas, zapylenie, drgania mechaniczne, czynniki chemiczne oraz podmioty wprowadzające do obrotu substancje i mieszaniny niebezpieczne, w tym m.in. prekursory, produkty biobójcze i środki ochrony roślin.

Skontrolowano 85 zakładów zwracając szczególną uwagę na zagrożenia związane z zawodowym narażeniem pracowników na działanie czynników szkodliwych dla zdrowia i zastosowanie przez pracodawców organizacyjno–technicznych środków zapobiegawczych przed negatywnymi skutkami narażenia zawodowego zatrudnionych pracowników, stan sanitarny zaplecza socjalnego i higieniczno – sanitarnego oraz na realizację zarządzeń wydanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną i Państwową Inspekcję Pracy, a także na sposób wprowadzania do obrotu substancji i mieszanin chemicznych zgodnie z wymogami UE oraz środków zastępczych. Ogółem przeprowadzono 88 kontroli.

W wyniku stwierdzonych nieprawidłowości wydano 5 decyzji administracyjnych. Najwięcej uchybień dotyczyło braku pomiarów środowiskowych, braku rejestru czynników szkodliwych dla zdrowia na stanowiskach pracy, braku natrysków do przemywania oczu na stanowisku pracy z mieszaniną żrącą. nieprawidłowości dotyczących oznakowania wprowadzanych do obrotu produktów chemicznych.

W celu poprawy stanu bezpieczeństwa pracy zakłady stosowały środki ochrony osobistej– rękawice, fartuchy ochronne, maski, gogle, a także systemy ochrony zbiorowej, takie jak: wentylacja mechaniczna - stanowiskowa i ogólna. Równocześnie zakłady pracy wprowadzały hermetyzację procesów produkcyjnych, modernizację oraz sukcesywną wymianę maszyn i urządzeń w celu zmniejszenia emisji hałasu oraz substancji szkodliwych do środowiska pracy.

5.1.4. Czynniki rakotwórcze i mutagenne w środowisku pracy

W ramach nadzoru nad czynnikami rakotwórczymi w roku 2016 w kontrolowanych zakładach w kontakcie z nimi zatrudnionych było 57 osób, w tym 27 kobiet. Ogólnie w mieście Kaliszu w kontakcie z czynnikiem rakotwórczym pozostaje 151 osób (47 kobiet).

5.1.5. Nadzór nad podmiotami leczniczymi stosującymi cytostatyki.

W ewidencji PSSE w Kaliszu zarejestrowane były 2 podmioty lecznicze stosujące cytostatyki. W pomieszczeniach, w których przygotowywane są leki cytostatyczne, zainstalowana są loże laminarne, w której filtry wymieniane są zgodnie z zaleceniami producenta.

5.1.6. Czynniki biologiczne w środowisku pracy

W roku sprawozdawczym na terenie miasta Kalisza przeprowadzono 17 kontroli w zakładach, w których istnieje potencjalne zagrożenie czynnikami biologicznymi (zakłady przetwórstwa spożywczego, zakłady oczyszczania miasta, podmioty lecznicze, w których występują czynniki biologiczne należące do 2 i 3 grupy zagrożenia: m.in. wirusy HBV, HCV i HIV). Ogółem eksponowanych na działanie czynników biologicznych było 1550 pracowników.

5.1.7. Nadzór nad substancjami i mieszaninami niebezpiecznymi.

W ramach nadzoru nad substancjami i mieszaninami niebezpiecznymi, prekursorami, produktami biobójczymi oraz w zakresie produkcji i stosowania środków ochrony roślin, przeprowadzono w Kaliszu 55 kontroli.

Kontrolą objęto następujące typy podmiotów: hurtownie oraz producentów i dystrybutorów produktów biobójczych, dystrybutorów środków ochrony roślin, producentów i dystrybutorów substancji i mieszanin niebezpiecznych, a także zakłady o różnym profilu produkcji, stosujące w działalności zawodowej substancje i mieszaniny niebezpieczne.

Podczas przeprowadzonych kontroli zwracano uwagę na przestrzeganie przepisów ustawy o substancjach chemicznych i ich mieszaninach oraz aktów wykonawczych. Egzekwowano obowiązek posiadania aktualnych spisów tych substancji i ich mieszanin, kart charakterystyki oraz opakowań zabezpieczających przed ich szkodliwym działaniem, pożarem lub wybuchem. Szczególną uwagę zwracano na stosowanie środków zapewniających pracownikom ochronę ich zdrowia i życia, sprawdzono również warunki magazynowania substancji i mieszanin chemicznych.

Podczas kontroli pouczano pracodawców o obowiązkach wynikających z rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1907/2006 z dnia 18 grudnia 2006r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH). W czasie kontroli producentów i dystrybutorów substancji i mieszanin chemicznych szczególną uwagę zwracano na zawartość etykiety wprowadzanych substancji i mieszanin niebezpiecznych oraz karty charakterystyki w związku ze zmianami wynikającymi z rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1272/2008 z dnia 16 grudnia 2008r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin (CLP) oraz rozporządzenia Komisji (UE) Nr 453/2010 z dnia 20 maja 2010r. zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 z dnia 18 grudnia 2006r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH).

Na terenie miasta Kalisza zarejestrowany był 1 producent i 1 importer produktów biobójczych, oraz 4 wprowadzających do obrotu prekursorzy kategorii II i III. Ponadto zarejestrowanych było 4 producentów substancji i mieszanin niebezpiecznych.

5.1.8. Nadzór nad środkami zastępczymi

W roku 2016 w Kaliszu nie funkcjonował żaden podmiot gospodarczy wprowadzający do obrotu środki zastępcze, w związku z tym nie podejmowano działań w zakresie czynności kontrolnych. Prowadzono bieżący monitoring pomieszczeń zlokalizowanych w miejscach usytuowania sklepów, które wcześniej wprowadzały do obrotu środki zastępcze.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Kaliszu prowadził 6 postępowań zakończonych decyzją z rygiem natychmiastowej wykonalności w przedmiocie nałożenia kary pieniężnej za wprowadzanie do obrotu środków zastępczych na łączną kwotę 480 000 zł oraz 3 postępowania w trybie art. 44c ust. 6 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2016r. poz. 224 z późn. zm.), tj. w przedmiocie obciążenia strony postępowania kosztami badań produktów, na podstawie których stwierdzono, że są one środkami zastępczymi na łączną kwotę 4637 zł. Żadnej z tych kwot nie udało się wyegzekwować.

Ponadto w 2016 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Kaliszu wszczął 7 postępowań w sprawie produkcji bądź wprowadzania do obrotu produktów, co do których zachodziło podejrzenie, że mogą być środkami zastępczymi wobec osób fizycznych, nie prowadzących działalności gospodarczej, w wyniku postanowień wydanych przez Prokuraturę Rejonową w Kaliszu o wyłączeniu materiałów do odrębnego prowadzenia lub w przedmiocie dowodów rzeczowych po umorzeniu postępowania karnego. Dodatkowo prowadzono 2 postępowania administracyjne na wniosek Prokuratury Rejonowej w Ostrowie Wlkp., w wyniku których wydano 2 decyzje o umorzeniu postępowania w całości jako bezprzedmiotowego.

W 2016 roku, na podstawie informacji uzyskanych z Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego im. L. Perzyny w Kaliszu, odnotowano 31 przypadki zatruc środkami zastępczymi.

5.2. Choroby zawodowe

W roku 2016 wydano 3 decyzje o stwierdzeniu choroby zawodowej – w 2015 roku nie wydano żadnej decyzji w tym przedmiocie. W roku sprawozdawczym 2016 nie wydano natomiast decyzji o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej – w 2015 roku w tym zakresie wydano 1 decyzję.

Liczbę stwierdzonych chorób zawodowych w Kaliszu w latach 2014-2016 z uwzględnieniem ich rodzaju przedstawia tabela 19.

Tab. 19 Liczba stwierdzonych chorób zawodowych w Kaliszu w latach 2014-2016

<i>Rodzaj stwierdzonych najczęściej chorób zawodowych</i>	<i>Rok</i>	<i>Liczba przypadków</i>
<i>Obustronny trwały odbiorczy ubytek słuchu typu ślimakowego lub czuciowo-nerwowego spowodowany hałasem, wyrażony podwyższeniem progu słuchu o wrażliwość 45 dB w uchu lepiej słyszącym, obliczonym jako średnia arytmetyczna dla częstotliwości audiometrycznych 1,2 i 3,1 kHz</i>	2014	1
	2015	0
	2016	1
<i>Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy</i>	2014	0
	2015	0
	2016	1
<i>Choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa</i>	2014	1
	2015	0
	2016	1

5.3. Podsumowanie

1. Duże zmiany w rejestracji podmiotów gospodarczych (likwidacja, powstawanie nowych) utrudnia ocenę narażenia na czynniki szkodliwe.
2. Nastąpił wzrost stwierdzonych chorób zawodowych w stosunku do roku 2015. Nadal istotny problem stanowi udowodnienie zawodowego charakteru choroby, zwłaszcza w przypadku likwidacji zakładu pracy.
3. Kontynuowano nadzór nad substancjami i preparatami niebezpiecznymi, prekursorami, produktami biobójczymi i środkami ochrony roślin. W wyniku przeprowadzanych kontroli stwierdzono, że pracodawcy podczas stosowania produktów chemicznych w coraz większym stopniu przestrzegają obowiązujące przepisy.
4. W roku sprawozdawczym kontynuowano nadzór nad zakładami, w których występują szkodliwe czynniki biologiczne dla zdrowia w środowisku pracy. Wszyscy pracodawcy sporządzili ocenę ryzyka zawodowego uwzględniającego czynniki biologiczne.
5. W roku 2016 w ewidencji PSSE w Kaliszu znalazło się o 15 obiektów więcej niż w roku poprzednim.

6. Liczba osób ekspozowanych na czynniki rakotwórcze i mutagenne utrzymuje się na tym samym poziomie w porównaniu z rokiem poprzednim.
7. Największą trudnością w działaniach Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Kaliszu są sprawy dotyczące środków zastępczych, których sprzedaż prowadzona jest w różnych miejscach, w różnym czasie przez osoby prywatne. W roku sprawozdawczym 2016 na terenie miasta Kalisza nie funkcjonowały żadne sklepy prowadzące sprzedaż środków zastępczych. Prowadzenie postępowań administracyjnych wobec osób prywatnych, na podstawie materiałów przekazanych przez Prokuraturę Rejonową jest bardzo trudne. Należy podkreślić, że organy PIS nie są uprawnione do podejmowania czynności kontrolnych w mieszkaniach prywatnych dlatego też w opinii Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Kaliszu wybór odpowiedzialności administracyjnej dla ukarania sprawców czynów zabronionych związanych z wytwarzaniem lub obrotem dopalaczami, wydaje się być z założenia błędny i powinien podlegać podobnie jak narkotyki reżimowi prawa karnego.

VI WARUNKI SANITARNE W SZKOŁACH I INNYCH PLACÓWKACH OŚWIATOWO-WYCHOWAWCZYCH

6.1. Nadzór nad placówkami oświatowo-wychowawczymi

W 2016 roku Sekcja Higieny Dzieci i Młodzieży obejmowała swym nadzorem następujące placówki oświatowo- wychowawcze na terenie miasta Kalisza:

Tab.20. Nadzór nad placówkami oświatowo-wychowawczymi w roku 2016

Rodzaj placówki	Liczba placówek	Liczba dzieci i młodzieży	Liczba przeprowadzonych kontroli
<i>Żłobki i kluby dziecięce</i>	11	427	15
<i>Przedszkola</i>	32	2895	45
<i>Szkoły podstawowe</i>	15	5027	33
<i>Gimnazja</i>	7	1302	13
<i>Licea ogólnokształcące, technikum</i>	2	34	3
<i>Zespoły szkół ogólnokształcących</i>	9	3414	14
<i>Szkoły policealne</i>	1	40	1
<i>Placówki letniego i zimowego wypoczynku (turnusy)</i>	1	65	1
<i>Inne (świetlice, szkoły językowe, ośrodki wychowawcze)</i>	24	778	24
Ogółem	12	484	12

6.2. Funkcjonalność i stan techniczny budynków

Wszystkie placówki oświatowo-wychowawcze znajdują się w budynkach przystosowanych na pobyt dzieci i młodzieży. Na ogólną liczbę 114 placówek skontrolowanych w 6 (5,26%) stwierdzono nieprawidłowości w zakresie sanitarno-technicznym. Uchybienia dotyczyły: brudnych ścian i sufitów w pomieszczeniach do nauki, sanitariatach, sali gimnastycznej, klatce schodowej i korytarzach szkolnych; zacieków na suficie w sali gimnastycznej; zniszczonych parkietów w salach zajęć; zniszczonych osłon na grzejnikach c.o.; uszkodzonych stopni schodów, itp. W 2016 r. na poprawę warunków sanitarno-technicznych w ww. placówkach wydano 8 decyzji administracyjnych, w tym 4 prolongaty.

W 2016 roku na terenie m. Kalisza dopuszczono do użytkowania 7 nowych placówek, w tym: 1 przedszkole, 2 punkty przedszkolne, 2 żłobki, 1 klub dziecięcy oraz 1 prywatną szkołę podstawową. Wszystkie nowo oddane do użytku obiekty uzyskały pozytywną opinię sanitarną.

6.3. Zaopatrzenie w wodę i kanalizacja

Na terenie miasta Kalisza wszystkie placówki są skanalizowane i zwodociągowane. We wszystkich placówkach zapewniono bieżącą ciepłą i zimną wodę. Nie odnotowano ponadnormatywnej liczby uczniów przypadających na urządzenia sanitarne.

6.4. Warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego i rekreacji

Na terenie miasta Kalisza 8 szkół posiada sale gimnastyczne z zapleczem sanitarnym, 9 szkół posiada sale gimnastyczne pełnowymiarowe oraz sale rekreacyjno-zastępcze z zapleczem sanitarnym, 11 szkół posiada sale rekreacyjno-zastępcze. Uczniowie 4 szkół korzystają z hal sportowych. Zajęcia wychowania fizycznego odbywają się także na boiskach szkolnych. W 2016 roku dopuszczono do użytkowania nowe boisko przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 4 przy ul. Kordeckiego 34 w Kaliszu. Na terenie m. Kalisza dzieci i młodzież mają dodatkową możliwość korzystania z innych form rekreacji w ramach zajęć wychowania fizycznego, takich jak: baseny, siłownie.

6.5. Meble szkolne

Prawidłowe dostosowanie mebli edukacyjnych do wzrostu dzieci i młodzieży ma istotny i zasadniczy wpływ na ich postawę i zdrowie. Właściwy dobór stanowiska pracy zapewnia nie tylko komfort przy pisaniu, czytaniu, lecz także zapobiega powstawaniu wad postawy.

Ocenę dostosowania mebli edukacyjnych do zasad ergonomii przeprowadzono w 9 placówkach (30 oddziałach), w tym: 8 przedszkolach i 1 szkole podstawowej. W sumie oceniono 744 stanowiska pracy uczniów/przedszkolaków. W skontrolowanych placówkach nie stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie.

6.6. Rozkłady zajęć szkolnych

W ramach nadzoru sanitarnego oceniono rozkłady zajęć lekcyjnych pod kątem higieny pracy ucznia w 3 szkołach (19 oddziałach). Stwierdzono niezgodne z zasadami higieny rozkłady zajęć dydaktycznych w 1 szkole (3 oddziałach). Nieprawidłowości dotyczyły nierównomiernego rozłożenia zajęć dydaktycznych w poszczególnych dniach tygodnia (zajęcia nie rozpoczynały się o stałej porze, różnica liczby godzin lekcyjnych pomiędzy kolejnymi dniami tygodnia wynosiła 2 godziny i więcej). W celu wyeliminowania w/w nieprawidłowości wydano stosowne zalecenia.

6.7. Dożywianie w szkołach

W 2016 roku 33 szkoły zostały skontrolowane pod względem prowadzenia dożywiania. Rodzaj serwowanych w szkole posiłków przedstawia tabela:

Tab. 21. Liczba i % dzieci korzystających z posiłków w roku 2016

Rodzaj posiłku	Liczba dzieci korzystających z posiłków		% ogólnej liczby dzieci w szkołach	
	2015	2016	2015	2016
pełne obiady	2037	1803	21,2	18,44
ciepłe posiłki jednodaniowe	0	1133	0	11,59
napój (herbata)	1987	1864	20,7	19,06
Ogółem	4024	4800	41,9	49,09

Jak wynika z przedstawionych danych liczbowych w roku 2016 wzrosła liczba dzieci i młodzieży korzystającej z obiadów serwowanych w szkołach. W 2016 r. z posiłków finansowanych przez MOPS i GOPS korzystało 801 uczniów (o 184 uczniów mniej niż w roku 2015 r.).

6.8. Opieka medyczna

Na terenie miasta Kalisza 20 placówek nauczania i wychowania posiada gabinety profilaktycznej opieki zdrowotnej, które zapewniają opiekę pielęgniarską. Wszystkie gabinety wyposażone są w bieżącą zimną i ciepłą wodę. Podczas kontroli nie wniesiono uwag zarówno do stanu technicznego jak i sanitarnego.

6.9. Nadzór nad substancjami i mieszaninami niebezpiecznymi

W 2016 roku oceniono realizację wymogów w zakresie stosowania niebezpiecznych substancji chemicznych w 7 szkołach. Placówki posiadają spis znajdujących się na stanie niebezpiecznych substancji chemicznych oraz karty charakterystyki. Substancje chemiczne są oznakowane w sposób widoczny umożliwiający ich identyfikację, przechowywane w zamkniętych pomieszczeniach. W pracowniach chemicznych znajdują się regulaminy określające zasady bezpieczeństwa i higieny pracy. W czasie kontroli nie stwierdzono przeterminowanych substancji i preparatów chemicznych.

6.10. Nadzór nad szkołami wyższymi

W Kaliszu funkcjonują 3 uczelnie wyższe, w tym 1 niepubliczna. W 2016 roku pracownicy Sekcji Higieny Dzieci i Młodzieży nie prowadzili kontroli w ww. placówkach.

6.11. Wypoczynek dzieci i młodzieży

W 2016 roku na terenie m. Kalisza skontrolowano 24 turnusy zimowego i letniego wypoczynku dzieci i młodzieży, w tym:

- 2 turnusy zorganizowane w formie obozów pod namiotami,
- 22 turnusy zorganizowanych w miejscu zamieszkania (półkolonie).

W wyniku przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości i uchybień. We wszystkich skontrolowanych placówkach zapewniono uczestnikom wypoczynku prawidłowe warunki sanitarno-higieniczne. Nie odnotowano wypadków, zachorowań ani zatruc pokarmowych.

6.12. Podsumowanie

1. W 2016 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Kaliszu wydał 8 decyzji administracyjnych na poprawę warunków sanitarno-technicznych w placówkach oświatowo-wychowawczych.
2. Za stwierdzone uchybienia natury sanitarnej nałożono 5 mandatów karnych na sumę 600,00 zł.
3. Poprawę warunków do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego odnotowano w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 4 przy ul. Kordeckiego 34 w Kaliszu (oddano do użytkowania nowe boisko szkolne).
4. Przyczyną nieprawidłowych rozkładów zajęć lekcyjnych było nieprzestrzeganie zasad higieny pracy ucznia.
5. W 2016 roku wzrosła liczba dzieci i młodzieży korzystającej z obiadów serwowanych w szkołach.
6. Wypoczynek dzieci i młodzieży zorganizowany na terenie m. Kalisza przebiegał bez zastrzeżeń.

VII STAN SANITARNY OBIEKTÓW ŻYWNOŚCI, ŻYWIENIA I PRZEDMIOTÓW UŻYTKU

7.1. Zakres nadzoru sanitarnego

W 2016 roku w ewidencji zakładów żywnościowo-żywnościowych w Kaliszu znajdowało się ogółem 1126 obiektów (w roku 2015 – 1675 obiektów):

- 115 obiektów produkcji żywności,
- 502 obiektów obrotu żywnością,
- 152 obiektów żywienia zbiorowego typu otwartego,
- 82 zakładów żywienia zbiorowego typu zamkniętego,
- 275 środków transportu żywności.

Liczba zewidencjonowanych obiektów w 2016 roku, w porównaniu z rokiem 2015 zmalała o 549 zakładów. W nadzorowanych obiektach przeprowadzono 706 kontroli i rekontroli. Wydano 6 decyzji administracyjnych (3 w przedmiocie zakazu wprowadzenia produktu do obrotu), winnych zaniedbań ukarano 4 mandatami, na łączną kwotę 600 zł.

W 2016 roku nie został unieruchomiony żaden obiekt. Pobrano 420 próbek żywności i przedmiotów użytku, z czego 34 kwestionowano. Zakwestionowane próby dotyczyły nieprawidłowego znakowania artykułów spożywczych, przekroczenia dopuszczalnej liczby *Enterobacteriaceae* i *Bacillus cereus*, nieprawidłowej organoleptyki oraz przekroczenia poziomu dimetoatu i ometoatu.

Tab. 22 Stan sanitarny obiektów wyrażony odsetkiem zakładów złych w latach 2014-2016.

ROK	Odsetek obiektów o złym stanie sanitarnym
2014	1,6
2015	0,6
2016	1,0

Na podstawie w/w danych liczbowych można stwierdzić, że stan sanitarny zakładów produkcji i obrotu żywnością oraz przedmiotami użytku nie zmienił się w stosunku do roku 2015. Odsetek zakładów o złym stanie sanitarnym w 2016 roku wynosił 1 %.

Stan sanitarny nadzorowanych obiektów oceniany był przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zgodnie z procedurami urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, które wprowadzono do stosowania w 2004 roku z ostatnią modyfikacją w 2015 roku.

Tab. 23. Stan sanitarny obiektów żywności i żywienia w latach 2014-2016 wg MZ-48.

Obiekty	% obiektów niezgodnych z wymaganiami		
	2014	2015	2016
Kioski spożywcze	-	0,8	-
Sklepy spożywcze	6,2	0,6	1,3
Piekarnie	-	-	-
Zakłady żywienia zbiorowego – otwarte	2,1	1,3	1,3
Magazyny hurtowe	3,2	-	-
Ciastkarnie	-	-	-
Zakłady żywienia zbiorowego- zamknięte	4,2	-	-

Pogorszenie stanu sanitarnego w porównaniu z rokiem ubiegłym nastąpiło w sklepach spożywczych, natomiast poprawa w kioskach spożywczych. Stan sanitarny w ciastkarniach, piekarniach, magazynach hurtowych oraz zakładach żywienia zbiorowego typu otwartego i zamkniętego pozostaje na tym samym poziomie.

7.2. Najczęściej stwierdzane uchybienia w poszczególnych grupach obiektów

7.2.1. Sklepy spożywcze

W 2016 roku w ewidencji znajdowało się 220 sklepów spożywczych, z których skontrolowano 150, co stanowi (68,18%). Stwierdzono 2 obiekty niezgodne z wymaganiami arkusza ocen. W sklepach spożywczych dobrze oceniano wyposażenie sali sprzedaży, zastrzeżenia dotyczyły natomiast bieżącego stanu sanitarno – epidemiologicznego w mniejszych sklepach. Brak dostatecznej powierzchni magazynowej w sklepach uniemożliwiało zapewnienie prawidłowych warunków magazynowania i segregacji środków spożywczych. Za nieprzestrzeganie wymagań dotyczących zachowania czystości i porządku oraz higieny sprzedaży nałożono 2 mandaty karne na sumę 200 zł.

Do badań laboratoryjnych w w/w obiektach pobrano 229 próbek środków spożywczych, z których 10 zakwestionowano, w tym również za nieprawidłowe znakowanie. Od dwóch lat stan sanitarny sklepów spożywczych utrzymuje się na zbliżonym poziomie.

7.2.2. Magazyny hurtowe

Nadzorem sanitarnym objęto 11 zakładów spośród 82 obiektów zewidencjonowanych. Przeprowadzono 130 kontroli sanitarnych, z których większość związana była z oględzinami importowanych środków spożywczych. Pobrano 54 prób środków spożywczych, z których 2 były kwestionowane. Stan sanitarny nie zmienił się w porównaniu z rokiem poprzednim. Odsetek obiektów ocenianych negatywnie wynosił w 2016 roku 0 %. W ramach nadzoru nie nałożono mandatów karnych.

7.2.3. Zakłady żywienia zbiorowego otwarte

Ewidencją na terenie Kalisza objęto 152 obiekty; z czego 102 zostały skontrolowane. Ogółem ocenę zakładu niezgodnego z wymaganiami otrzymały 2 obiekty, co stanowi 1,96 % spośród ocenionych. Główne uchybienia to zniszczone urządzenia i sprzęt, zły stan sanitarno-techniczny pomieszczeń (brak porządku i czystości). Na obiekty nałożono 2 mandaty karne na łączną kwotę 400 zł.

7.2.4. Zakłady żywienia zbiorowego zamknięte

W ewidencji na terenie Kalisza znajdują się 82 obiekty; z czego 31 zostało skontrolowanych. Nie stwierdzono obiektów niezgodnych z wymaganiami. Stan sanitarno - higieniczny obiektów pozostał na tym samym poziomie.

Tab. 24. Stan sanitarny zakładów żywienia zbiorowego typu zamkniętego w latach 2014 – 2016

Obiekty	2014		2015		2016	
	Liczba obiektów ocenionych	% obiektów niezgodnych	Liczba obiektów ocenionych	% obiektów niezgodnych	Liczba obiektów ocenionych	% obiektów niezgodnych
Zakłady żywienia zbiorowego zamknięte – ogółem	31	23	45	23	31	0
Stołówki w przedszkolach	14	0	26	0	18	0
Stołówki szkolne	10	20	14	0	10	0
Stołówki w zakładach specjalnych i wychowawczych	1	0	2	0	1	0
Stołówki w domach dziecka i młodzieży	0	0	0	0	0	0
Stołówki na koloniach, półkoloniach i obozach	7	0	3	0	1	0
Stołówki w bursach i internatach	0	0	0	0	1	0

Jak wynika z tabeli stan sanitarno - techniczny uległ znacznej poprawie w porównaniu z latami poprzednimi. Kilka stołówek prowadzi żywienie w systemie cateringowym.

7.3. Stan sanitarny środków transportu żywności

W 2016 roku organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w Kaliszu skontrolowały 28 środków transportu żywności. Większość obiektów obrotu żywnością dysponuje prawidłowymi środkami transportu, dobrymi technicznie i przeznaczonymi wyłącznie do przewozu artykułów spożywczych. Zakłady produkujące żywność posiadają na ogół własne środki transportu, pozytywnie zaopiniowane przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Niektóre zakłady korzystają z usług specjalistycznych firm transportowych.

7.4. Jakość zdrowotna środków spożywczych

W 2016 roku laboratorium PSSE w Kaliszu i WSSE w Poznaniu zbadało ogółem 420 próbek krajowych środków spożywczych. Z przebadanych prób 34 zostało zakwestionowanych.

Tab. 25. Jakość zdrowotna środków spożywczych w latach 2014-2016

ROK	Próbki badanych środków spożywczych - RAZEM		W tym:	
	Ilość próbek zbadanych	% próbek zakwestionowanych	Krajowe	importowane
2014	304	8,2	268	36
2015	372	4	372	0
2016	420	8,1	420	0

Jak wynika z tabeli jakość zdrowotna środków spożywczych w 2016 roku w porównaniu z latami poprzednimi uległa pogorszeniu. Zwiększyła się liczba kwestionowanych próbek krajowych środków spożywczych w stosunku do roku poprzedniego. Przyczyny kwestionowania środków spożywczych to m.in.: obecność bakterii *Enterobacteriaceae* w automatach do lodów, obecność *Bacillus cereus* oraz niewłaściwe oznakowanie.

Na terenie miasta Kalisza nie zakwestionowano natomiast żadnej próbki badanej w kierunku GMO (żywności zmodyfikowanej genetycznie). Nie odbiegała również od normy liczba mykotoksyn, pozostałości środków ochrony roślin, pozostałości azotanów w warzywach oraz produktach dla dzieci oraz zawartość substancji dodatkowych typu: sztuczne substancje słodzące, substancje konserwujące, barwniki, pozostałości furanu.

7.5. Ocena spraw załatwianych w systemie RASFF

Sekcja Higieny Żywności, Żywności i Przedmiotów Użytku bierze udział w systemie RASFF ds. zbierania i przekazywania informacji o niebezpiecznych produktach żywnościowych. W okresie roku sprawozdawczego, spośród 43 zgłoszeń jakie Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Kaliszu otrzymał z Krajowego Punktu Kontaktowego i od Państwowych Wojewódzkich Inspektorów Sanitarnych, 20 dotyczyło obiektu z terenu miasta Kalisza.

7.6. Jakość zdrowotna przedmiotów użytku

Na terenie Kalisza nie ma zakładów produkujących materiały przeznaczone do kontaktu z żywnością. Nadzór nad przedmiotami użytku (opakowania do żywności) prowadzone były zgodnie z harmonogramem poboru próbek. Pobrano 5 próbek do badań w laboratorium WSSE w Poznaniu, z czego żadna nie była kwestionowana.

7.7. Ocena sposobu żywienia

W 2016 roku sposób żywienia oceniono w 35 obiektach, gdzie dokonano teoretycznej oceny jadłospisów. W badaniach nad sposobem żywienia główny nacisk położono na żywienie dzieci i młodzieży. Wszystkie oceny wypadły pozytywnie, tylko w jednym przypadku korekty i wyjaśnień ze strony dietetyka wymagał tygodniowy jadłospis bieżący. Po omówieniu wyników kontroli i skontrolowaniu następnych jadłospisów tygodniowych dla tego obiektu zatwierdzono je bez zastrzeżeń.

7.8. Podsumowanie

1. Stan sanitarno-higieniczny obiektów żywności i żywienia nadzorowanych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w Kaliszu jest zróżnicowany w poszczególnych grupach podmiotów żywnościowych.
2. Widoczna poprawa stanu sanitarno-technicznego nastąpiła w kioskach spożywczych. Piekarnie, ciastkarnie, magazyny hurtowe, zakłady żywienia zbiorowego typu otwartego i zamkniętego pozostały na tym samym poziomie. Pogorszeniu uległy warunki sanitarno-higieniczne w sklepach.

3. Przeważająca większość przedsiębiorców branży spożywczej wdraża system jakości HACCP oraz Dobrą Praktykę Produkcyjną (GMP) i Dobrą Praktykę Higieniczną (GHP).
4. W nadzorowanych obiektach (1126) przeprowadzono 706 kontroli i rekontroli. Wydano 6 decyzji administracyjnych, w tym 3 w przedmiocie zakazu wprowadzenia produktu do obrotu, winnych zaniedbań ukarano 4 mandatami. We wszystkich przypadkach kontrole sprawdzające wypadły pomyślnie tzn. wszystkie uchybienia zostały usunięte.
5. Do badań pobrano 420 próbek żywności i przedmiotów użytku, z czego 34 zakwestionowano (obecność bakterii Enterobacteriaceae, obecność *Bacillus cereus* nieprawidłowe znakowanie środków spożywczych).
6. W 2016 roku podobnie jak w ubiegłych latach, pracownicy PSSE w Kaliszu dokonali 156 oględzin środków sprowadzanych z zagranicy oraz eksportowanych do innych krajów. Uchybień nie stwierdzono.

VIII DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE OŚWIATY ZDROWOTNEJ I PROMOCJI ZDROWIA

Działania w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia podejmowane w 2016 roku przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Kaliszu wynikały przede wszystkim z potrzeb zdrowotnych społeczeństwa oraz sytuacji epidemiologicznej, stanowiąc tym samym priorytetowe kierunki podejmowanych inicjatyw w promocji zdrowia środowiska lokalnego. Specjaliści ds. oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia inicjowali, koordynowali i przeprowadzali w szerokiej współpracy środowiskowej działania w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia.

W 2016 roku prowadzono szerokie działania informacyjno – edukacyjne dotyczące:

- poprawy nawyków żywieniowych oraz zwiększenia aktywności fizycznej,
- ograniczenia zdrowotnych następstw palenia tytoniu wśród dzieci, młodzieży i ogółu społeczeństwa, zapobiegania paleniu tytoniu wśród uczniów, zmniejszenia narażenia dzieci na bierne palenie tytoniu,
- wzmocnienia przestrzegania ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych,

- przygotowania młodych ludzi oraz całego społeczeństwa w zakresie zapobiegania HIV/AIDS,
- wzrostu wiedzy na temat wpływu narkotyków i nowych substancji psychoaktywnych na funkcjonowanie organizmu ludzkiego,
- zmniejszenia zawałów serca i udarów mózgu,
- profilaktyki raka piersi i raka szyjki macicy,
- profilaktyki grypy,
- bezpieczeństwa dzieci podczas wypoczynku zimowego i letniego,
- promocji zdrowego stylu życia.

Dodatkowo po raz pierwszy na terenie Kalisza przy współpracy Fundacji Simontowski Instytut Zdrowia zorganizowano punkt konsultacyjno-diagnostyczny, w którym bez skierowania, bezpłatnie i anonimowo można było wykonać testy w kierunku zakażenia HIV.

Przedstawiciele Powiatowej Stacji Sanitarnej – Epidemiologicznej w Kaliszu aktywnie uczestniczyli w akcji promującej zdrowy styl życia „Zdowy Kalisz”. Przedsięwzięcia prozdrowotne adresowane były do szerokiego kręgu odbiorców w liczbie 99 125 osób.

W roku 2016 na terenie miasta Kalisza realizowano następujące programy zdrowotne i prowadzono akcje oraz kampanie społeczne:

1. realizacja krajowych programów edukacyjnych:

„*Moje Dziecko Idzie do Szkoły*” skierowany dla grup przedszkolnych (4,5,6,7-latki), uczniów klas „O”. Jego celem jest podniesienie poziomu wiedzy na temat wybranych elementów zdrowego stylu życia oraz ich roli w kształtowaniu prawidłowych nawyków prozdrowotnych u dzieci rozpoczynających naukę w szkole poprzez:

- podniesienie poziomu wiedzy na temat wybranych elementów zdrowego stylu życia,
- uświadomienie rodzicom ich roli w kształtowaniu prawidłowych nawyków prozdrowotnych,
- zainteresowanie rodziców zdrowiem ich dzieci i czynnikami wpływającymi na jego zachowanie,
- przekonanie rodziców o słuszności podejmowanych działań profilaktycznych w domu, środowisku szkolnym.

„Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce”

Państwowa Inspekcja Sanitarna jest koordynatorem działań w ramach Narodowego Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce na lata 2014-2018, który został przyjęty przez Radę Ministrów 8 lipca 2014 r. W ramach profilaktyki palenia tytoniu Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Kaliszu podejmuje następujące zadania, w tym:

- **„CZYSTE POWIETRZE WOKÓŁ NAS”** – program edukacji antytytoniowej dla dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym, ich rodziców lub opiekunów,
- **„ NIE PAL PRZY MNIE, PROSZĘ”** – program edukacji antytytoniowej dla dzieci z klas I-III szkół podstawowych,
- **„ZNAJDŹ WŁAŚCIWE ROZWIĄZANIE”** – program edukacji antytytoniowej dla uczniów starszych klas szkół podstawowych i gimnazjów.

„Krajowy Program Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczania AIDS”, który określa politykę rządu w zakresie zapobiegania HIV/AIDS i zwalczania ich społecznych skutków. Głównymi zadaniami Krajowego Programu są: ograniczenie rozprzestrzeniania się zakażeń HIV m.in. poprzez zapewnienie odpowiedniego dostępu do informacji, edukacji i usług w zakresie profilaktyki HIV/AIDS tj.: prowadzenie długofalowych programów profilaktyczno-edukacyjnych dla młodzieży, organizowanie uświadamiających kampanii medialnych, rozszerzanie sieci punktów wykonujących testy na obecność HIV z profesjonalnym poradnictwem, międzynarodowa wymiana doświadczeń w walce z HIV/AIDS; poprawa jakości życia i dostępu do opieki zdrowotnej dla osób żyjących z HIV/AIDS oraz ich bliskich poprzez promowanie i wspieranie działań organizacji pozarządowych i wolontariatu w zakresie profilaktyki HIV, pomocy zakażonym HIV i chorym na AIDS, promowanie projektów integracyjnych z chorymi.

Projekt edukacyjny „Trzymaj Formę!” - inicjatywa propagująca zdrowy styl życia o unikalnym dwukierunkowym podejściu: promującym przyjemne, zbilansowane odżywianie połączone z regularną aktywnością fizyczną.

Program oparty jest na założeniu, że aktywny styl życia jest zdrowy, przyjemny, łatwo osiągalny i przystępny finansowo dla wszystkich niezależnie od wieku, płci i aktualnej sprawności fizycznej. Adresatami programu są uczniowie klas I-III gimnazjów, klas V-VI szkół podstawowych i ich rodzice.

Projekt „Bądźmy zdrowi - wiemy, więc działamy” jest to projekt informacyjno - edukacyjny skierowany do dzieci klas „O”, gimnazjalistów i ich rodziców, mający na celu zmniejszenie liczby dzieci i młodzieży narażonych na nadwagę.

„Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych” - celem projektu jest ograniczenie używania alkoholu, tytoniu, narkotyków i środków zastępczych tzw. „dopalaczy” przez młodzież, a więc czynników, które mają zdecydowanie negatywny wpływ na zdrowie i mogą prowadzić do uzależnień.

Projekt edukacyjny „Wiem - nie biorę! Jestem bezpieczny” – celem projektu jest wzrost świadomości społecznej na temat wpływu narkotyków i nowych substancji psychoaktywnych na funkcjonowanie organizmu ludzkiego. Działania informacyjno – edukacyjne kierowane są do kadry pedagogicznej i pielęgniarek środowiska szkolnego ze szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, a także do młodzieży, ich rodziców lub opiekunów.

Program profilaktyki raka szyjki macicy „Wybierz życie – pierwszy krok” – celem głównym programu jest zmniejszenie występowania raka szyjki macicy i umieralności na tę chorobę, poprzez:

- zwiększenie poziomu wiedzy na temat profilaktyki raka szyjki macicy i roli wirusa HPV w jego powstawaniu,
- kształtowanie świadomości na temat czynników zwiększających ryzyko raka szyjki macicy,
- motywowanie kobiet do regularnego poddawania się badaniom profilaktycznym przez całe życie.

Program antytytoniowej edukacji zdrowotnej dla uczniów IV klas szkół podstawowych pt. „Bieg po zdrowie” – głównym celem programu jest zapobieganie paleniu papierosów wśród uczestników zajęć, zarówno obecnie jak i w przyszłości w ich dalszym życiu, a także ukazanie atrakcyjności życia wolnego od uzależnienia od tytoniu.

2. realizacja akcji i kampanii społecznych:

- obchody **Światowego Dnia Zdrowia** (07 kwietnia)
- obchody **Światowego Dnia bez Tytoniu** (31 maja)
- obchody **Światowego Dnia Rzucania Palenia** (trzeci czwartek listopada)
- obchody **Światowego Dnia AIDS** (1 grudnia)
- comiesięczny monitoring dotyczący sytuacji w zakresie realizacji ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

Sekcja Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia koordynowała i nadzorowała działania promujące zdrowie poprzez:

- szkolenia i narady dla uczestników reprezentujących różne instytucje i grupy zawodowe, a także szkolenia edukacyjne dla młodzieży szkolnej,
- poradnictwo metodyczne,
- dystrybucję materiałów oświatowo zdrowotnych i pakietów edukacyjnych,
- wypożyczanie materiałów dydaktycznych,
- współpracę z pracownikami ds. promocji zdrowia w jednostkach samorządowych,
- wizytacje placówek ,
- wykorzystywanie inicjatyw lokalnych dotyczących promowania zdrowego stylu życia,
- współpracę z lokalnymi środkami masowego przekazu,
- monitoring i ewaluację.

Na terenie miasta Kalisza w 2016 roku przeprowadzono 69 narad z 263 osobami, 9 szkoleń dla 1340 osób, 43 wizytacje placówek, w tym 4 wizytacje szpitali, podczas których dokonano 144 ocen realizacji interwencji programowych:

- „Moje Dziecko idzie do szkoły” – 27 w tym w przedszkolach 14 i w szkołach 13,
- „Czyste powietrze wokół nas” - 25 w tym w przedszkolach 12 i w szkołach 13,
- „Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce” – 8,
- „Nie pal przy mnie proszę” – 13,
- „Znajdź właściwe rozwiązanie” – 15,

- „Trzymaj formę !” – 15,
- „Krajowy Program Zapobiegania Zakazeniom HIV i Zwalczenia AIDS” – 11,
- „Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych” – 5,
- „Bądźmy zdrowi - wiemy, więc działamy” – 25.

W ramach działań oświatowo zdrowotnych i promujących zdrowie wydano 18 002 materiałów edukacyjnych (tj. plakaty, poradniki, broszury, ulotki, płyty CD, kolorowani, ustniki, kalendarze) - 680 gadżetów (tj. smycze do telefonów, odbłaski, plecaki, torby, koszulki, długopisy, zakładki do książki, śniadaniówki).

Podsumowanie

1. Działania w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia inicjowali, koordynowali i przeprowadzali przedstawiciele Inspekcji Sanitarnej w szerokiej współpracy środowiskowej przy współudziale nauczycieli, liderów zdrowia oraz innych służb działających na terenie miasta.
2. W roku 2016 na terenie miasta Kalisza realizowano 12 programów zdrowotnych i prowadzono wiele akcji oraz kampanii społecznych.
3. Przedsięwzięcia prozdrowotne adresowane były do szerokiego kręgu odbiorców w liczbie 99 125 osób.
4. W ramach działań oświatowo zdrowotnych i promujących zdrowie wydano 18 002 materiałów edukacyjnych (tj. plakaty, poradniki, broszury, ulotki, płyty CD, kolorowani, ustniki, kalendarze) - 680 gadżetów (tj. smycze do telefonów, odbłaski, plecaki, torby, koszulki, długopisy, zakładki do książki, śniadaniówki).

IX ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY

Do zakresu zadań Sekcji Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego Powiatowej Stacji Sanitarnej Epidemiologicznej w Kaliszu należy uzgadnianie dokumentacji projektowej pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych przedsięwzięć takich jak: stacje uzdatniania wody, oczyszczalnie ścieków, składowiska odpadów, zakłady utylizacji odpadów, obiekty handlowo-usługowe, zakłady pracy, pozwalają na poprawę warunków sanitarno-higienicznych na terenie miasta. Istotnym celem jest dążenie do zagwarantowania, aby projektowane obiekty w Kaliszu, w tym szczególnie przemysłowe nie powodowały zagrożenia i uciążliwości dla ludności.

Plany zagospodarowania przestrzennego są uzgadniane na podstawie prognozy skutków wpływu ustaleń planu na środowisko i zdrowie ludzi. W omawianym okresie uzgodniono ogółem 4 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego terenu. Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego był poprzedzony opinią o studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego terenu.

Uzgodniono miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla terenów pod zabudowę jednorodziną mieszkaniową, mieszkaniową wielorodzinną, usługową i przemysłową (Kalisz ul. Tuwima i Kruczkowskiego, Budowlanych; osiedle Tynec; tereny Przydworcowe III, cz. A)

W ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko uzgodniono 6 zakresów i stopni szczegółowości informacji wymaganej w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (tereny między ulicami Tuwima i Kruczkowskiego; dla ulic: Budowlanych, Tylnej; dla osiedli Rypinek II, Sulisławice, Tynec, dla Terenów Przydworcowych i dla miasta Kalisza)

W drodze postanowienia uzgodniono 1 projekt decyzji warunków zabudowy i zagospodarowania terenu (budynek handlowy w Kaliszu przy ul. Częstochowskiej). Wydano 1 postanowienie negatywne dla projektu decyzji warunków zabudowy i zagospodarowania terenu (lokalizacja budynku mieszkalnego w Kaliszu przy ul. Częstochowskiej).

Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko z dnia 3 października 2008 r. (Dz. U. z 2016 r. poz. 353 z późn.zm.) przywołuje Państwową Inspekcję Sanitarną do uzgadniania przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, dla których opracowanie raportu jest obligatoryjne oraz mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, dla których opracowanie raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko może nie być wymagane.

W 10 przypadkach odstąpiono od konieczności sporządzenia raportu dla planowanych inwestycji (hala produkcyjna i centrum logistyczno-produkcyjne przy ul. Inwestorskiej, magazyn paliw płynnych przy ul. Zachodniej, studnie głębinowe Piwonice-Kolonia, drogi publiczne: Pokrzywnicka, Poznańska - Stanczukowskiego, Warszawska, Inwestorska, most na ul. Ciesielskiej, warsztat blacharsko-lakierniczy przy ul. Krzywej).

W 2016 roku wydano w drodze opinii sanitarnych 1 uzgodnienie przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (punkt zbierania i magazynowania odpadów przy ul. Metalowców).

W minionym roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Kaliszu uzgodnił 29 dokumentacji projektowych. Przeprowadzono 71 wizji lokalnych.

Pion zapobiegawczego nadzoru sanitarnego wydał 6 decyzji dotyczących spełnienia wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą. Uczestniczył 75 razy w oddaniu do użytku obiektów budowlanych. Były to następujące obiekty: żywnościowe, lokale gastronomiczne zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, przedszkola, żłobek, apteki, gabinety lekarskie, niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej, przedszkola, hale produkcyjne, (np. budynek rozlewni przypraw dla zakładu NESTLE, budynek produkcyjny dla zakładu Pratt&Whitney, budynek produkcyjny dla zakładu ZENTEX, hala magazynowo-serwisowa dla zakładu ZETOR POLSKA, stacje paliw przy ul. Częstochowskiej, Al. Wojska Polskiego, Wrocławskiej; budynek sali gimnastycznej przy ul. Kordeckiego, przychodnia lekarska przy ul. Torowej, apteka przy ul. H. Sawickiej, Legionów, Częstochowskiej; przedszkole i żłobek przy ul. Częstochowskiej, rozbudowa żłobka przy ul. Bogumiła i Barbary, przedszkole przy ul. Kordeckiego, sala sportowa przy ul. Kordeckiego kolumbarium, kaplica przedpogrzebowa).

X WNIOSKI

Stan sanitarny miasta Kalisza należy ocenić jako zadawalający i niestanowiący bezpośredniego zagrożenia dla zdrowia i życia mieszkańców.

W celu dalszej poprawy stanu bezpieczeństwa sanitarnego w powiecie grodzkim należy kontynuować następujące działania:

1. Prowadzić nadzór nad realizacją programu obowiązkowych szczepień ochronnych.
2. Sprawować nadzór nad bezpieczeństwem żywności i żywienia zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa żywnościowego.
3. Prowadzić monitoring suplementów diety, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz środków spożywczych wzbogaconych wprowadzanych po raz pierwszy do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.
4. Wzmocnić nadzór nad produktami wprowadzanymi do obrotu mogącymi stanowić zagrożenie dla zdrowia ludzi.
5. Wykonywać analizy mikrobiologiczne próbek żywności pobieranych w ramach urzędowej kontroli i monitoringu, w celu ciągłego nadzoru laboratoryjnego nad bezpieczeństwem żywności.
6. Sprawować bieżący nadzór sanitarny nad bezpieczeństwem zdrowotnym wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, a także wody w kąpieliskach oraz pływalniach.
7. Sprawować bieżący nadzór sanitarny nad obiektami użyteczności publicznej.
8. Prowadzić nadzór nad warunkami zdrowotnymi środowiska pracy celem wzmocnienia ochrony zdrowia pracowników przed negatywnym oddziaływaniem szkodliwych i uciążliwych czynników występujących w miejscu pracy.
9. Przeciwdziałać narkomanii poprzez monitorowanie i koordynowanie działań w zakresie realizacji polityki państwa w obszarze środków zastępczych.
10. Sprawować nadzór nad wprowadzaniem do obrotu substancji chemicznych i ich mieszanin, detergentów, prekursorów narkotyków kat. 2 i 3, produktów biobójczych oraz ich stosowaniem w działalności zawodowej.
11. Sprawować nadzór nad warunkami nauczania, wychowania, opieki oraz wypoczynku i rekreacji dzieci i młodzieży.

12. Realizować niezbędne czynności zapobiegawcze lub kontrolne w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa sanitarnego.
13. Sprawować zapobiegawczy nadzór sanitarny pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych w nowoprojektowanych lub modernizowanych obiektach, przy realizacji przedsięwzięć oraz ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego powiatu grodzkiego.
14. Inicjować zadania w obszarze edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia zgodnie z potrzebami społeczności lokalnych i aktualną sytuacją epidemiologiczną powiatu grodzkiego.
15. Kontynuować współpracę z wydziałami Urzędu Miasta, władzami samorządowymi oraz organizacjami pozarządowymi celem eliminacji zagrożeń i uciążliwości dla zdrowia i życia ludności.